

EN SAMMANFATTAD BILD AV UNGAS LEVNADSVILLKOR I SVERIGE

UNG IDAG 2023

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2023

Författare: Emma Thornström och Vanessa Sevedag

Webb: www.mucf.se

Omslagsfoton medsols:

Yanpi Senaud/Unsplash, Ayo Ogunseinde/Unsplash

J Meier/Unsplash, Bao Truong/Unsplash,

Kampus Production/Pexels

Övriga foton:

s. 6 Cottonbro studio/Pexels

s. 8 Oladimeji Odunsi/Unsplash

s. 12 Yan Krukau/Pexels

s. 15 Kampus Production/Pexels

s. 16 Yan Krukau/Pexels

s. 18 Joseph Pearson/Unsplash

s. 24 Tim Douglas/ Pexels

s.29 Ketut Subiyanto/Pexels

s.30 Hatice Baran/Pexels

s.40 Cottonbro studio/Pexels

s.46 Simon Berger/Pexels

s.52 Yan Krukau/Pexels

UNG IDAG **2023**

Förord

Målet för ungdomspolitiken är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har uppdraget att följa upp detta mål. Det görs bland annat genom att följa indikatorer för ungas levnadsvillkor, och denna rapport är en del i detta uppdrag. Indikatorerna publiceras på webbplatsen ungidag.se och kompletteras varje år med en rapport där de viktigaste förändringarna och skillnaderna mellan olika grupper sammanfattas. Med den här rapporten vill MUCF ge en bred bild av ungas levnadsvillkor och kortfattat beskriva utvecklingen inom områdena utbildning, arbetsmarknad, boende, ekonomi, trygghet, fritid och möjlighet till inflytande över samhället.

Många unga i Sverige har goda levnadsvillkor. De flesta unga går igenom gymnasieskolan med godkända resultat, ur ett längre tidsperspektiv är arbetslösheten bland unga låg, trots att ungas arbetsmarknad påverkades av de senaste årens covid-19-pandemi. Åtta av tio unga bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra. Men det är också tydligt att det fortsatt finns skillnader i livsvillkoren för olika grupper av unga. Utrikes födda unga möter fortfarande större utmaningar kopplat till studieresultat och när de ska etablera sig på arbetsmarknaden, andelen som lever under ekonomiskt utsatta förhållanden är också högre bland dessa unga. Under de kommande åren väntas ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden försämrats, vilket för med sig att unga som redan tidigare hade svårare att etablera sig på arbetsmarknaden riskerar att stanna i långa tider av utanförskap. Det finns också delar av ungas livsvillkor där en utveckling i negativ riktning fortsätter, så som unga tjejers psykiska hälsa eller unga killars utsatthet för dödligt våld. Detta är exempel på områden där det krävs fortsatta insatser för att det ungdomspolitiska målet ska bli verklighet.

Arbetet med denna rapport har genomförts av Emma Thornström (uppdragsansvarig) och Vanessa Sevedag på avdelningen för utredning.

Lena Nyberg

Generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	9
1. Inledning	13
Syfte	13
Undersökningens genomförande och redovisning	13
2. Ungas levnadsvillkor	19
Utbildning	20
Arbete och boende	25
Ekonomisk och social utsatthet	31
Inflytande och representation	36
Fysisk och psykisk hälsa	41
Kultur och fritid	47
3. Avslutande diskussion	53
Fortsatt arbete behövs för att motverka långvariga skillnader i ungas studieresultat	53
Risk för långvarigt utanförskap när arbetsmarknaden åter försämras	54
Flera tecken på fortsatt försämrad psykisk hälsa bland unga tjejer	55
Ungas brottsutsatthet är en fortsatt utmaning	57
Skillnader i ungas demokratiska deltagande kan bidra till ojämställdhet på längre sikt	57
Ungas deltagande i fritidsaktiviteter förändras	58
4. Referenser	60
Bilaga 1	
Nationella ungdomsenkäten	62

Sammanfattning

Regeringens ungdomspolitiska mål är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (Regeringens proposition 2013/14:191). Den här rapporten är en del i MUCF:s arbete med att följa hur ungas levnadsvillkor utvecklas gentemot detta mål. Rapportens syfte är att ge en kort sammanfattad bild av ungas levnadsvillkor och lyfta fram förändringarna över tid och skillnader mellan olika grupper av unga. Rapporten är indelad i sex delar som ger en bild av ungas levnadsvillkor inom olika delar av livet.

Indikatorerna inom *området utbildning* visar att:

- det har skett en långsamt positiv utveckling för flera indikatorer kopplat till ungas skolresultat under de senaste åren. Andelen som är behöriga till gymnasieskolan har långsamt ökat och andelen som saknar gymnasieutbildning har minskat.
- utrikes födda killar är en grupp som fortsatt möter större utmaningar, med exempelvis en högre andel som saknar gymnasieutbildning och lägre andel som uppnår behörighet till gymnasieskolan.
- ungas upplevelse av trygghet kopplad till andra elever försämrades något fram till 2018, vilket gör det viktigt att följa upp den fortsatta utvecklingen av skolmiljön.

Indikatorerna inom *området arbetsmarknad* visar att:

- pandemin påverkade ungas möjligheter att arbeta negativt, men under 2021 och 2022 har arbetslösheten bland unga åter minskat.
- utrikes födda unga har fortsatt svårare att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med unga som är födda i Sverige.
- år 2020 var andelen som varken arbetar eller studerar 6,2 procent bland unga i åldern 16–24 år. Det kommer vara viktigt att fortsättningsvis följa hur denna grupp unga påverkas av förändringar på arbetsmarknaden.

Indikatorerna inom området ekonomisk och social utsatthet visar att:

- det är en fortsatt högre andel utrikes födda unga som lever med svårare ekonomiska levnadsvillkor, exempelvis är andelen som har låg ekonomisk standard eller som får ekonomiskt bistånd högre bland dessa unga.
- killar är i högre utsträckning än tjejer utsatta för flera olika former av brott. Andelen som uppger att de under det senaste året utsatts för misshandel, personrån, stöld och grövre våld är högre bland killar än tjejer. Bland tjejer är andelen som utsatts för sexualbrott fortsatt hög.
- det ökande antalet unga killar som utsätts för dödligt våld är mycket oroande. Ett fortsatt fokus på insatser för att bryta utvecklingen är viktigt.

Indikatorer inom området inflytande och delaktighet visar att:

- en majoritet unga är intresserade av samhällsfrågor och vad som sker i omvärlden. Ungas intresse för politik är lägre men har ökat över tid. Tjejer är i större utsträckning intresserade av samhällsfrågor medan killar har en högre andel som är intresserade av politik.
- det är en betydligt högre andel som vill vara med och påverka i sin kommun än som upplever att de har möjlighet att göra det, vilket gör det viktigt att fortsatt arbeta långsiktigt med ungas delaktighet i demokratin.
- valdeltagandet är förhållandevis högt bland unga i Sverige utom för Europaparlamentsvalet. Valdeltagandet i hela befolkningen minskade år 2022, det finns ännu inga uppgifter kring deltagandet bland unga men det är viktigt att följa utvecklingen.
- knappt hälften av unga är intresserade av politik, men väldigt få unga är medlemmar i politiska partier. Andelen som är medlemmar har minskat bland tjejer.

Indikatorerna inom området fysisk och psykisk hälsa visar att:

- andelen unga som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra är fortsatt hög men den minskar över tid. Samtidigt har andelen unga som har psykiska symptom fortsatt att öka. Det är viktigt att fortsatt följa utvecklingen och arbeta för att unga får tillgång till god vård tidigt.
- tjejer är överrepresenterade bland unga som upplever psykiska symtom, och antalet unga tjejer som vårdats på grund av avsiktlig självskada har ökat ytterligare år 2021, vilket är oroande.
- antalet unga som begår suicid är fortsatt större bland killar jämfört med tjejer.
- ungas riskabla alkoholkonsumtion och rökning har minskat eller varit på samma nivå över tid. Användandet av snus ökar bland unga tjejer och andelen unga som är stillasittande mer än 10 timmar per dag ökar något över tid.
- narkotikaanvändningen bland unga i årskurs 2 på gymnasiet har ökat.

Indikatorerna inom området kultur och fritid visar att:

- covid-19-pandemin har påverkat ungas tillgång till aktiviteter på fritiden, och ett minskat deltagande mellan 2018 och 2021 syns för ungas konsumtion av kultur, besök på fritidsgård, besök på bibliotek samt idrottande inom förening.
- ur ett längre tidsperspektiv har andelen unga som läser böcker, idrottar inom en förening samt som är medlem i en förening minskat. Andelen som själva utövar kultur har ökat något.
- en högre andel killar idrottar inom en förening jämfört med tjejer år 2021. Killar tar i lägre utsträckning del av flera aktiviteter kopplade till kultur jämfört med tjejer, så som att utöva kultur, läsa böcker, eller att skriva.
- bland unga med utländsk bakgrund är det en högre andel som besöker fritidsgård, besöker bibliotek och som läser böcker, jämfört med unga som har svensk bakgrund. Unga tjejer med utländsk bakgrund idrottar i lägre utsträckning både utanför och inom föreningar.

1

Inledning

Syfte

Regeringens ungdomspolitiska mål är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (Regeringens proposition 2013/14:191). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har i uppdrag att följa hur ungas levnadsvillkor utvecklas gentemot detta mål. Det görs på flera olika sätt, inom ramen för myndighetens ungdomspolitiska uppföljningssystem. Bland annat redovisar och följer myndigheten statistik som indikatorer för ungas levnadsvillkor, vilka kompletteras med en årlig rapport. Årets uppföljning presenteras i två delar, där detta är den ena. I den här rapporten vill MUCF ge en bred bild av hur levnadsvillkoren för unga har förändrats över tid utifrån ett urval av de indikatorer som följs. Myndigheten vill lyfta fram skillnader i levnadsvillkor mellan olika grupper av unga, och peka på områden som behöver prioriteras för att det ungdomspolitiska målet ska nås. Myndigheten har också tagit fram en kompletterande rapport som ger en fördjupad bild av ungas fritid (MUCF, 2023).

Undersökningens genomförande och redovisning

Rapporten utgår ifrån de indikatorer för ungas levnadsvillkor som myndigheten följer inom ramen för det ungdomspolitiska uppföljningssystemet. Dessa hämtas ifrån elva olika myndigheter, samt MUCF:s nationella ungdomsenkät. Samtliga finns tillgängliga på webbplatsen ungidag.se, där de presenteras under sex olika teman:

- Arbete och boende
- Ekonomisk och social utsatthet
- Fysisk och psykisk hälsa
- Inflytande och representation
- Kultur och fritid
- Utbildning.

De indikatorer som presenteras i rapporten utgör ett urval. Särskilt fokus har lagts på att lyfta fram indikatorer där ungas levnadsvillkor förändras över tid, eller där det finns tydliga skillnader mellan olika grupper av unga. Samtliga indikatorer som myndigheten följer finns däremot tillgängliga på webbplatsen ungidag.se, där finns även mer detaljerade uppgifter för olika grupper av unga. För ett antal indikatorer finns även uppgifter tillgängliga för län eller kommuner.

De indikatorer som ligger till grund för rapporten berör huvudsakligen perioden 2011 till 2021. När ungas levnadsvillkor följs upp genom statistik, från både register och enkäter, finns det en naturlig eftersläpning i de uppgifter som är senast tillgängliga. Under de senaste åren har ungas levnadsvillkor påverkats

av covid-19-pandemin. Den har inneburit förändringar i ungas levnadsvillkor som nu syns i vissa av de indikatorer myndigheten följer, men inte i samtliga.

Begrepp och resultatredovisning i rapporten

Resultat från urvalsundersökningar som visar på skillnader mellan olika grupper av unga eller över tid diskuteras enbart i löptext om skillnaderna är statistiskt säkerställda. I tidsserier och beskrivning av skillnader mellan grupper av unga för indikatorer som baseras på enkätundersökningar har konfidensintervall beräknats på 95 procent. Principen är att konfidensintervallet för de olika värdena inte får överlappa varandra för att vi ska säga att det finns en säkerställd skillnad. Detta sätt att pröva den statistiska signifikansen för tidsserierna baserar sig på konfidensintervall för två olika värden var för sig, prövningen är i själva verket strängare än 95-procentsnivån. I figurerna förekommer både resultat där skillnaden mellan olika grupper av unga är statistiskt säkerställd och resultat där det inte finns en statistiskt säkerställd skillnad mellan hur olika grupper svarat.

Det ungdomspolitiska målet gäller alla unga mellan 13 och 25 år. Eftersom indikatorerna för ungas levnadsvillkor kommer från flera olika myndigheter och undersökningar kan det åldersintervall som presenteras variera. De flesta indikatorer berör unga mellan 16 och 24 år, men vissa indikatorer avser andra åldersintervall. Vilket åldersintervall som avses för respektive indikator redovisas i anslutning till den indikator det gäller.

De indikatorer som används för att följa ungas levnadsvillkor går att bryta ner på olika undergrupper, som till exempel

- tjejer/killar
- inrikes/utrikes födda
- svensk/utländsk bakgrund
- yngre/äldre åldersgrupper.

Eftersom indikatorerna grundas i flera olika källor, från olika myndigheter, skiljer sig möjligheterna att följa olika delgrupper av unga åt. I vissa fall finns även möjlighet att göra jämförelser mellan unga i och en äldre jämförelsegrupp eller mellan unga i olika kommuner eller län. Dessa uppgifter finns tillgängliga på webbplatsen ungidag.se.

Unga är inte en homogen grupp, den innefattar individer som alla har vitt skilda möjligheter, förutsättningar och utmaningar. Det finns flera andra perspektiv som är relevanta att använda vid analyser av ungas levnadsvillkor, som exempelvis socioekonomisk bakgrund, föräldrars utbildningsnivå, var i landet unga bor och så vidare. Dessa analyseras dock inte i denna rapport.

Unga hbtqi-personer är en grupp som inte följs upp i rapporten. Anledningen är att MUCF nyligen gjort en större kartläggning av levnadsvillkoren för denna grupp unga (MUCF, 2022b). En kortare sammanfattning av kunskapen kring unga hbtqi-personers levnadsvillkor ges däremot i de sammanfattande diskussionerna.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad i tre kapitel.

- **I kapitel ett** beskrivs bakgrunden till rapporten och hur den är upplagd, hur olika begrepp definieras, den innehåller även en kort beskrivning av metoden.
- **I kapitel två** ges en sammanfattad bild av ungas levnadsvillkor. Kapitlet är indelat i sex olika delområden som var och ett beskriver en särskild del av ungas liv.
- **I kapitel tre** ges en sammanfattande diskussion av aktuella utmaningar kopplade till ungas levnadsvillkor samt hur dessa skiljer sig mellan olika grupper av unga.

Definitioner för olika grupper av unga i rapporten

Tjej/Kille

När resultatet redovisas uppdelat på kön används begreppen tjejer och killar. Med tjejer och killar avses antingen juridiskt kön, eller det kön som unga själva har identifierat att de har. Båda sätten att identifiera kön förekommer i denna rapport, vilket beror på att indikatorerna som används kommer från olika källor, och kan ha sin grund i exempelvis både registerdata och enkätundersökningar. För indikatorer som baseras på MUCF:s nationella ungdomsenkät används egenidentifierat kön.

Inrikes född/Utrikes född

Med inrikes födda avses personer som är födda i Sverige. Utrikes födda är personer som är födda utomlands.

Svensk bakgrund/Utländsk bakgrund

Svensk bakgrund har personer som är födda i Sverige med minst en förälder som är inrikes född. Utländsk bakgrund har personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Åldersgrupper

De flesta indikatorer berör unga mellan 16 och 24 år, åldersintervallen varierar dock något mellan olika källor. Då jämförelser görs mellan unga i olika åldersgrupper används i de flesta fall åldersgrupperna 16–19 år och 20–24 år.

HBTQI/Heterocis

Med hbtqi-person avses personer som själva inte identifierar sig som heterosexuella cis-personer, eller personer som har en intersexvariation. För resultat från MUCF:s nationella ungdomsenkät kan jämförelser enbart göras mellan hbtq-personer och heterocispersoner. I ungdomsenkäten är hbtq-personer definierade som de unga som svarat att de har en annan sexuell läggning än heterosexuell, är osäkra eller inte vill definiera sin sexuella läggning. Unga som svarat att de har en annan könsidentitet än kille eller tjej alternativt är osäkra på sin könsidentitet benämns också som hbtq-personer, liksom de unga som uppgett att de är transpersoner eller är osäkra på om de är transpersoner.

2

Ungas levnadsvillkor

I det här kapitlet ger vi en sammanfattad bild av de indikatorer för ungas levnadsvillkor som myndigheten följer i förhållande till det ungdomspolitiska målet. De viktigaste förändringarna över tid lyfts, liksom skillnader mellan olika grupper av unga utifrån kön, födelseland eller ålder.

Kapitlet är indelat i sex delar som följer ungas levnadsvillkor inom olika delar av livet, dessa är:

- Utbildning
- Arbete och boende
- Ekonomisk och social utsatthet
- Inflytande och representation
- Fysisk och psykisk hälsa
- Kultur och fritid

UTBILDNING

Att välja utbildning, och i förlängningen välja ett yrke, är ett av de stora vägvalen i livet och det påverkar ungas liv i stor utsträckning. Utbildning är en av de viktigaste förutsättningarna för ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och i förlängningen leva ett självständigt liv. Här beskrivs kortfattat utvecklingen för de indikatorer som följer ungas utbildning.

Kapitlet visar på följande:

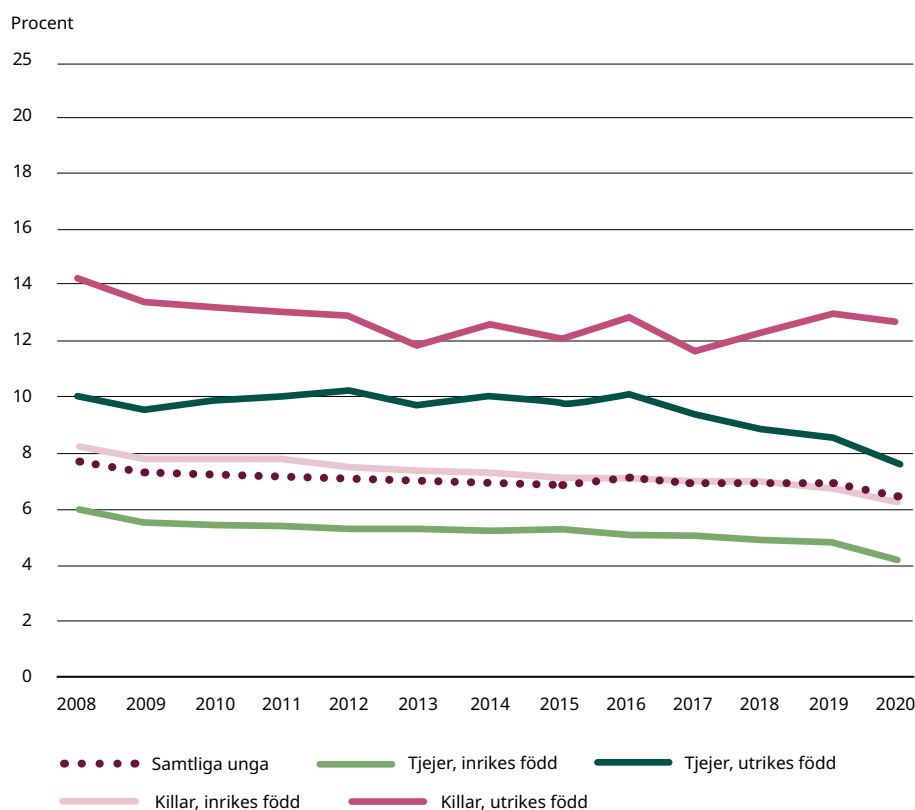
- Ungas skolresultat har i flera fall haft en långsamt positiv utveckling de senaste åren. Andelen som är behöriga till gymnasieskolan har ökat svagt och var 86 procent år 2021. Andelen unga som saknar gymnasieutbildning har minskat och uppgick till 6,4 procent år 2020.
- Utrikesfödda killar möter fortsatt större utmaningar kopplat till skolresultat. En högre andel saknar gymnasieutbildning, andelen var 12,7 procent år 2020. Samtidigt var andelen som blir behöriga till både gymnasieskolan, och till studier vid högskolor och universitet, lägre i denna grupp jämfört med andra unga.
- De flesta unga upplever skolan som en fortsatt trygg plats. Men ungas upplevelse av trygghet i skolan kopplad till andra elever försämrades något fram till 2018.

Minskad andel unga saknar gymnasieutbildning, men utrikes födda killar halkar efter i utvecklingen

År 2020 saknade 6,4 procent av unga i åldern 16–24 år gymnasieutbildning¹. Sedan 2008 har andelen långsamt minskat bland unga, både bland tjejer och killar. Andelen som saknar gymnasieutbildning är högre bland killar jämfört med tjejer, oavsett födelseland.

Bland utrikes födda unga har andelen som saknar gymnasieutbildning under lång tid varit högre jämfört med inrikes födda unga. En högre andel utrikes födda killar saknar gymnasieutbildning jämfört med utrikes födda tjejer, år 2020 var andelen 12,7 procent respektive 7,7 procent. Sedan 2017 har denna skillnad ökat, eftersom andelen minskat bland utrikes födda tjejer, medan motsvarande utveckling inte kan ses bland utrikes födda killar. Se figur 2.1.

¹ Gruppen unga som inte uppnått 2-årig gymnasial utbildningsnivå och inte var i studier under höstterminen utgörs endast av dem för vilka det finns en uppgift om högsta utbildning i Utbildningsregistret. Personerna har utbildningsnivå 100–317, enligt Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN), i Utbildningsregistret. Högsta utbildning i Utbildningsregistret klassificeras enligt SUN, <http://scb.se/sun/>.

Figur 2.1 Andel unga 16–24 år som inte studerar och som saknar gymnasieutbildning, efter kön och födelseland, 2008–2020. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 25 procent

Källa: Utbildningsregistret (UREG) och Registret personer i utbildning (RPU)

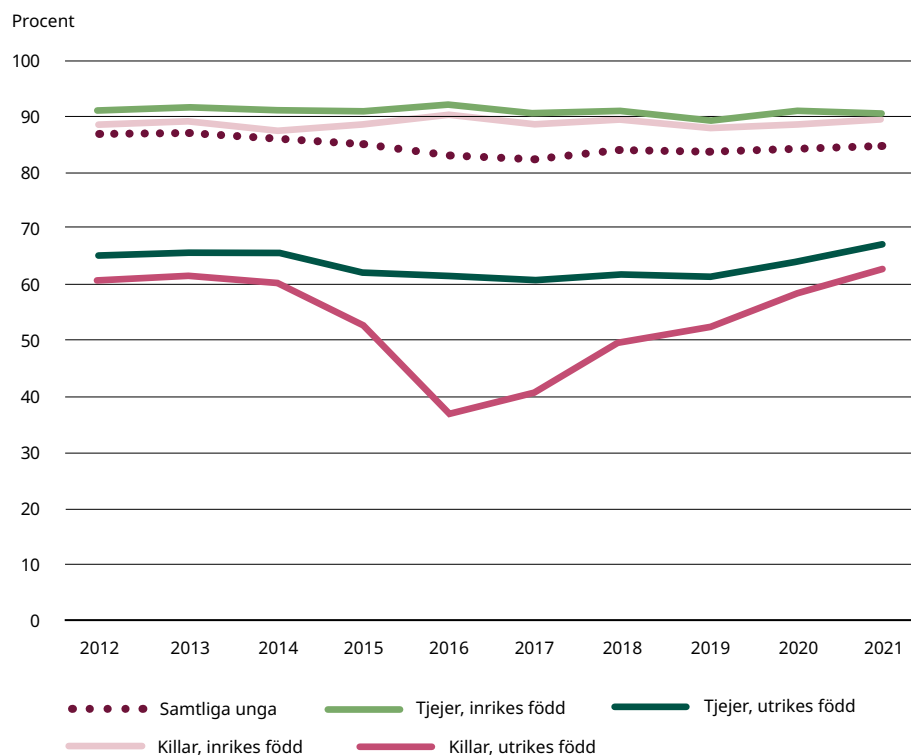
Fortsatt lägre andel utrikes födda unga som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet

De flesta unga går ut grundskolan med behörighet till gymnasieskolan². Andelen har tidigare minskat, men sedan år 2017 ökar den åter. År 2021 var 86,2 procent av unga behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram.

Bland inrikes födda elever har skillnaden mellan tjejer och killar varit liten de senaste åren. Bland utrikes födda elever har skillnaderna mellan killar och tjejer tidigare ökat och under en period mellan 2015 och 2019 var andelen som uppnådde behörighet till gymnasiet betydligt lägre bland utrikes födda killar. Under de senaste åren har andelen med behörighet åter ökat bland utrikes födda killar, vilket gör att skillnaderna minskat. Skillnaderna mellan unga med olika födelseland är dock fortsatt tydliga. Under hela perioden 2012 till 2021 var det en betydligt högre andel bland inrikes födda elever än elever födda utrikes som

² Med behöriga till gymnasiet avses här att vara behörig till yrkesprogram. Det innebär att ha godkänt betyg A-E i minst åtta ämnen varav tre av dem är matematik, engelska och svenska alternativt svenska som andraspråk. De flesta elever som är behöriga till yrkesprogram är även behöriga till högskoleförberedande program, som kräver godkänt betyg i minst tolv ämnen.

uppnådde behörighet. År 2021 hade 90,2 procent bland inrikes födda elever behörighet, vilket kan jämföras med 64,9 procent bland utrikes födda elever. Se figur 2.2.

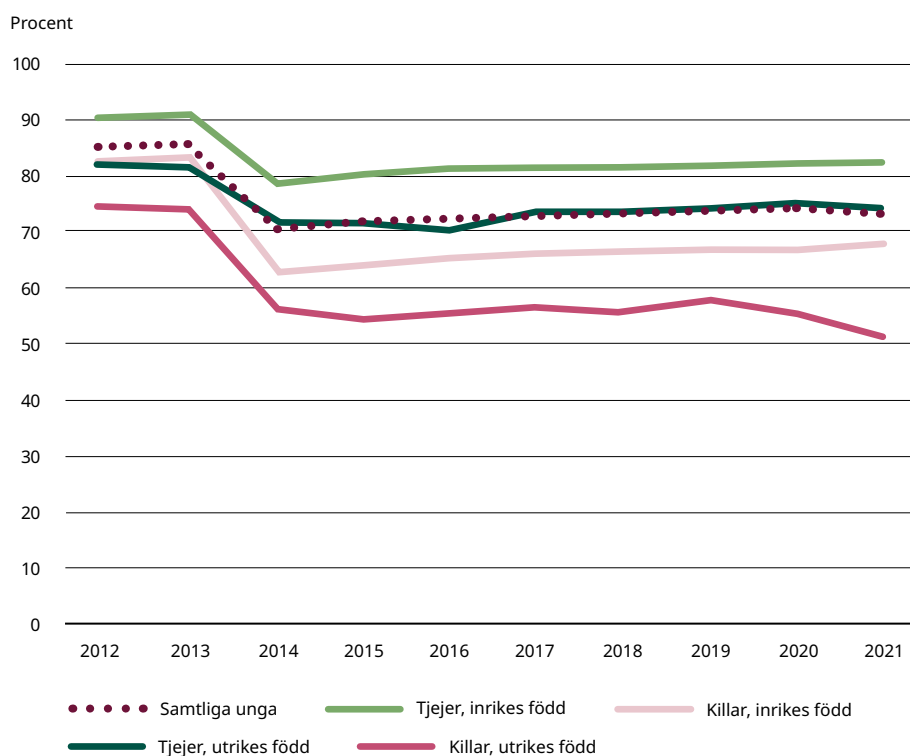
Figur 2.2 Andel elever som avslutat grundskolans årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram på gymnasieskolan, efter kön och födelse land, läsåren 2011/12–2020/21. Procent.

Källa: Skolverkets officiella statistik

Andelen utrikes födda killar med behörighet till studier vid universitet och högskola minskar

Knappt var fjärde ung, 23,3 procent, studerade vid universitet eller högskola³ år 2021. Andelen har tidigare varit stabil, men har sedan 2019 ökat med ett par procentenheter. År 2021 hade 72,8 procent av de unga som avslutade gymnasiet en grundläggande behörighet till universitet och högskola. I samband med att läroplanen Gy11 antogs sjönk andelen behöriga kraftigt, men den har sedan 2014 varit stabil. Andelen har under hela den perioden varit högst bland inrikes födda tjejer. Lägst andel med behörighet finns bland utrikes födda killar. I denna grupp har dessutom andelen med behörighet minskat under 2020 och 2021, och år 2021 var endast hälften av unga utrikes födda killar, 50,8 procent, behöriga till studier vid universitet och högskolor. Bland utrikes födda tjejer var andelen samma år 68 procent. Se figur 2.3.

³ Avser studerande på grundnivå och avancerad nivå vid svenska universitet och högskolor höstterminerna 2011 till 2021. Avser andel av befolkningen, inresande studenter är exkluderade.

Figur 2.3 Andel av avgångseleverna från gymnasieskolan som gick ut med grundläggande behörighet till högskolestudier, efter kön och födelse land, läsåren 2011/12–2020/21. Procent.

Källa: Skolverkets register över elever som avslutat gymnasieskolan vårterminen varje år

De flesta unga upplever att de är trygga i skolan

Utvecklingen av de indikatorer som följer ungas trygghet i skolan visar att de flesta unga upplever skolmiljön som trygg. Uppföljningen av de indikatorer som följer skolmiljön släpar dock efter, vilket gör det viktigt att följa upp hur utvecklingen varit under de senaste åren. År 2018 uppgav de flesta elever i grundskolans årskurs 7–9 och i gymnasiet att de alltid eller oftast kände sig trygga i skolan, andelen var 92 procent. Sett över ett längre tidsperspektiv har andelen minskat svagt. År 2006 var andelen som kände sig trygga 96 procent.

Andelen elever i årskurs 7–9 och gymnasieskolan som känner sig mobbade av andra elever har länge varit låg, men mellan 2015 och 2018 ökade den från 3 till 6 procent. År 2018 uppgav 83 procent av unga i årskurs 7–9 och i gymnasiet att de flesta eller alla lärare behandlar flickor och pojkar rättvist och 4 procent uppgav att de känt sig mobbade av någon lärare minst en gång i månaden år 2018, i båda fallen har andelen bland unga varit stabil över tid.

ARBETE OCH BOENDE

Att unga kan arbeta och försörja sig, och att de har möjlighet att skaffa ett eget boende, är viktiga förutsättningar för att kunna skapa självständiga liv. Här beskrivs kortfattat hur möjligheten för olika grupper av unga att etablera sig på arbetsmarknaden har utvecklats under de senaste åren.

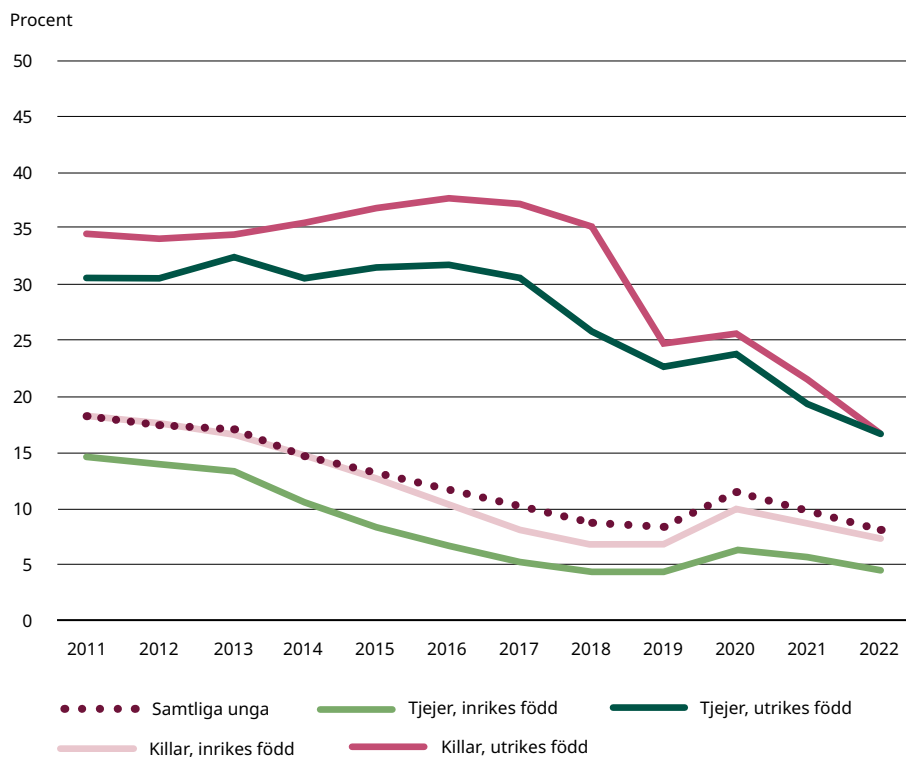
Indikatorerna visar på följande:

- Pandemin påverkade ungas möjligheter att arbeta negativt, men under 2021 och 2022 har arbetslösheten bland unga åter minskat.
- Utrikes födda unga har fortsatt svårare att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med unga som är födda i Sverige. Andelen som är arbetslösa har minskat i gruppen sedan 2016, men är fortsatt betydligt högre än bland inrikes födda unga.
- Under 2020 tillhörde 6,2 procent av unga i åldern 16–24 år den grupp unga som varken arbetar eller studerar. Andelen var fortsatt högre bland utrikes födda unga jämfört med inrikes födda, men skillnaden mellan dessa grupper har minskat över tid.
- Andelen unga i åldern 18–24 år som bor kvar hos sina föräldrar har minskat jämfört med 2017 och uppgick till 30 procent år 2021.

Arbetslösheten bland unga har minskat efter pandemin, men unga längre från arbetsmarknaden har fortsatt svårt att få arbete

Andelen unga i åldern 16–24 år som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen som arbetslösa⁴ har minskat under många år. Från att ha varit nästan 20 procent år 2011 till drygt 8 procent år 2019. Covid-19-pandemin förde med sig en ökad arbetslöshet bland unga år 2020, men fram till år 2022 har andelen åter minskat. År 2022 var 7,9 procent av unga i åldern 16–24 år arbetslösa. Andelen är fortsatt högre bland unga som är utrikes födda än unga som är inrikes födda, 16,9 jämfört med 5,7 procent. Sedan år 2020 har andelen arbetslösa minskat i båda grupperna, men minskningen har varit kraftigare bland utrikes födda unga. Se figur 2.4.

⁴ Avser hos Arbetsförmedlingen inskrivna arbetslösa, som andel av den registerbaserade arbetskraften. Med registerbaserad arbetskraft menas summan av antalet förvärvsarbetande i nattbefolkningen (utifrån SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik) och antalet öppet arbetslösa på Arbetsförmedlingen samt antalet personer i program med aktivitetsstöd.

Figur 2.4 Unga som är öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd, 16–24 år, 2011–2022. Procent.

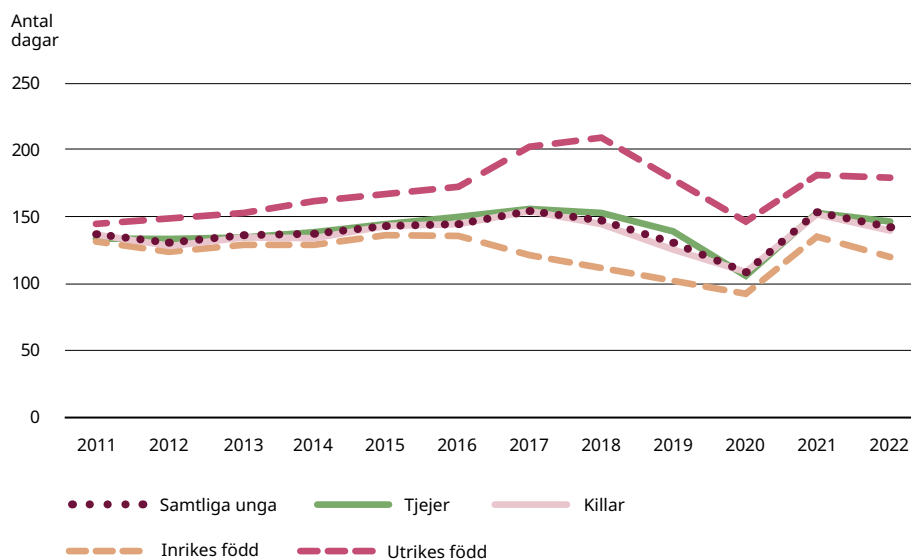
Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 50 procent

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas

Även andelen unga som varit arbetslösa i mer än tre månader ökade i spåren av pandemin, men har sedan åter minskat under år 2021 och 2022. År 2022 var andelen 5,1 procent, vilket är en lika hög andel som år 2019, innan covid-19-pandemin. Andelen är fortsatt betydligt högre bland utrikes födda unga jämfört med inrikes födda, 12 procent respektive 3,5 procent år 2022.

Mediantiden⁵ i arbetslöshet för inskrivna arbetslösa mellan 16–24 år ökade mellan år 2020 och 2021, från 110 dagar till 152 dagar. Ökningen var tydlig bland unga oavsett kön eller födelseland. År 2022 var mediantiden 143 dagar, vilket var fortsatt högre än innan pandemin, även om den minskat något jämfört med året innan. Under de senaste tio åren har dock mediantiden i arbetslöshet varit högre bland utrikes födda unga jämfört med inrikes födda, år 2022 var mediantiden 177 respektive 121 dagar inom dessa grupper av unga. Se figur 2.5.

⁵Mediantiden i arbetslöshet är det antal dagar som delar materialet i två lika stora delar, det vill säga hälften av de inskrivna arbetslösa har varit arbetslösa längre än mediantiden och hälften har varit arbetslösa kortare tid än mediantiden.

Figur 2.5 Mediantid i arbetslöshet bland inskrivna arbetslösa 16–24 år, efter kön och födelseland, 2011–2022. Antal dagar.

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas

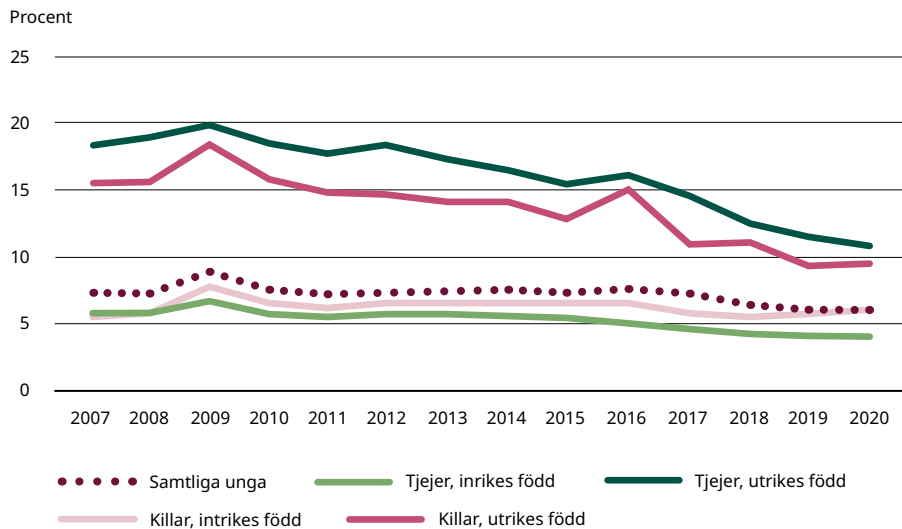
Fortsatt hög andel utrikes födda unga som varken arbetar eller studerar

Bland unga i åldern 16–24 år var det 6,2 procent, motsvarande 64 629 personer, som varken arbetade eller studerade⁶ år 2020. Ur ett längre tidsperspektiv har andelen minskat, år 2016 var andelen 7,3 procent. Jämfört med 2019 har andelen däremot inte förändrats. Andelen unga som varken arbetar eller studerar (uvas) är betydligt högre bland utrikes födda i åldern 16–24 år än bland inrikes födda, år 2020 var andelen 10,1 respektive 5,2 procent. Bland utrikes födda unga har andelen uvas tydligt minskat över tid vilket gjort att andelen uvas bland utrikes och inrikes födda unga närmast sig varandra.

Högst andel uvas finns bland utrikes födda tjejer där andelen var 10,9 procent år 2020, bland utrikes födda killar var andelen något lägre, 9,5 procent. Bland inrikes födda var det år 2020 något högre andel killar än tjejer som varken arbetade eller studerade, 6 respektive 4,3 procent.

I de något högre åldrarna 25–29 år är andelen unga som varken arbetar eller studerar högre än i ungdomsgruppen, andelen var 11,3 procent år 2020. Andelen bland utrikes födda kvinnor i denna åldersgrupp var 21,4 procent år 2020, och bland utrikes födda män var andelen 17,2 procent. Motsvarande andelar bland inrikes födda kvinnor var 8,3 procent och 9,5 procent bland inrikes födda män. Se figur 2.6.

⁶ Avser unga 16–29 år som under ett helt kalenderår inte haft inkomster över ett basbelopp (47 300 kronor 2020), inte haft studiemedel eller varit utbildningsregistrerade eller studerat vid SFI mer än 60 timmar. För åren 2015–2020 är gränspendlare till Norge, Finland och Danmark borträknade. Gränspendlare är personer som är folkbokförda i Sverige, men som arbetar i ett land som gränsar till Sverige. För åren 2007–2014 är enbart gränspendlare till Norge och Danmark borträknade. Det innebär att de kommuner som har många gränspendlare till Finland inte har fullt ut jämförbara siffror över hela tidsperioden.

Figur 2.6 Andel unga 16–24 år som varken arbetar eller studerar, efter kön och födelseland 2007–2020. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 25 procent

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas

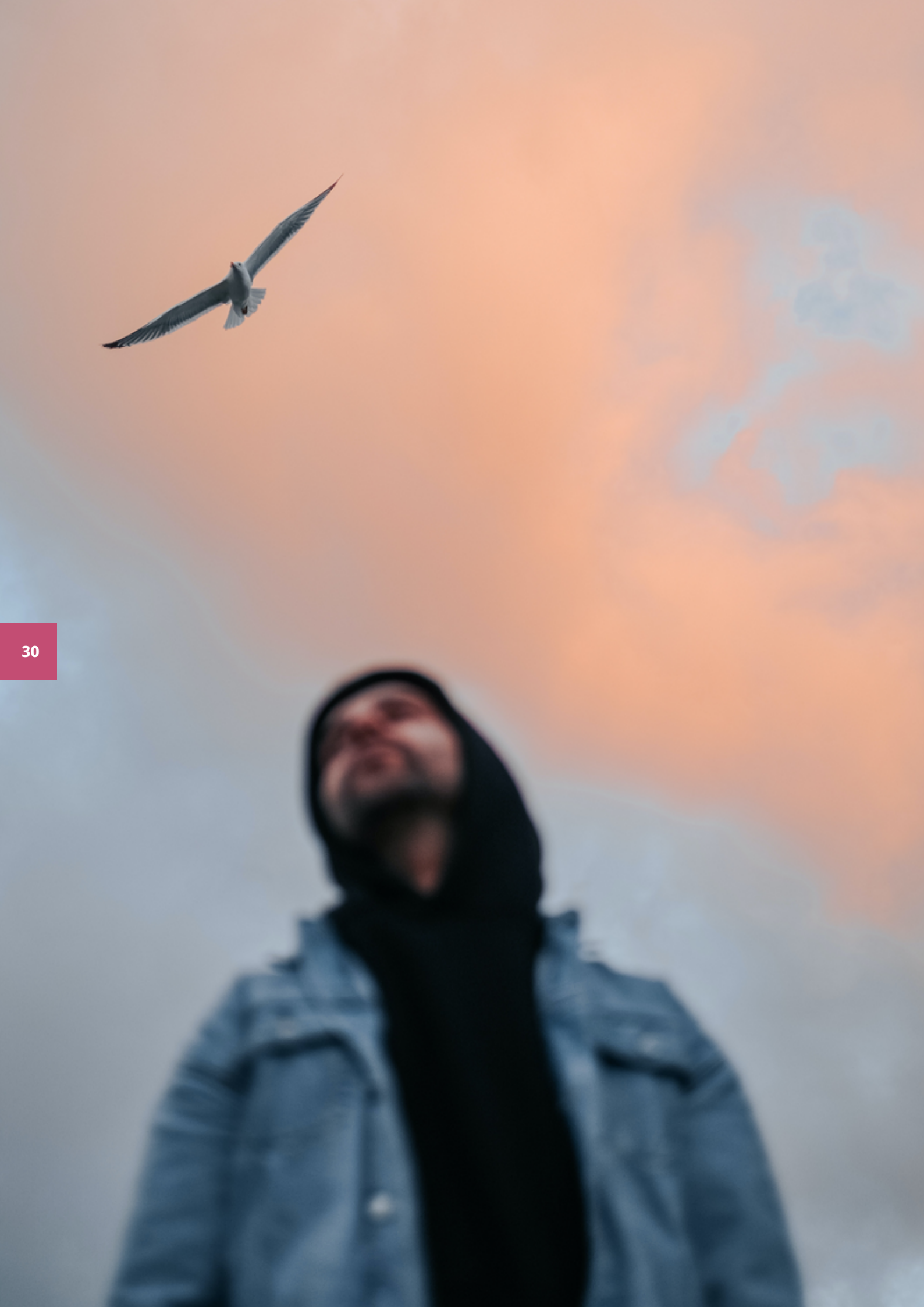
Andelen unga som bor kvar hos sina föräldrar minskar

Under år 2021 bodde 30,2 procent av unga i åldern 20–24 år kvar hos sina föräldrar. Andelen har minskat sedan år 2017 då 43,8 procent bodde kvar hemma⁷. Det finns ingen skillnad mellan unga utifrån kön eller svensk/utländsk bakgrund. Bland unga i åldern 20–29 år som flyttat hemifrån uppger 74,6 procent att de bor i hyresrätt, 18,4 procent i bostadsrätt och 5,9 procent i äganderätt⁸. Förhållandet mellan olika boendeformer har varit stabilt bland unga sedan 2009.

⁷ Andelen unga i åldern 20–24 år som angett att de bor hemma med sina föräldrar i Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

⁸ Andelen personer som svarat att de hyr sin bostad på frågan “Äger eller hyr du/ni bostaden eller är det en bostadsrätt?” i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden.

EKONOMISK OCH SOCIAL UTSATTHET

Att unga har trygga ekonomiska levnadsförhållanden med möjlighet att klara av löpande utgifter, och att de kan vara trygga i samhället utan att utsättas för olika sorters brott eller kränkningar är två viktiga områden som relaterar till att unga ska ha goda levnadsvillkor. Här beskriver vi kortfattat utvecklingen och skillnader mellan olika grupper av ungas utsatthet utifrån ett ekonomiskt och ett socialt perspektiv.

Sammanfattningsvis visar indikatorerna på följande:

- Andelen unga med låg ekonomisk standard har ökat och är betydligt högre bland utrikes födda unga än inrikes födda.
- Andelen unga med ekonomiskt bistånd har minskat men är fortsatt hög bland utrikes födda unga, särskilt bland killar.
- Trots att antalet unga med sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning minskat de senaste åren är antalet fortsatt högre än 2012. Antalet tjejer är högre jämfört med killar.
- Jämfört med tjejer har fler killar betalningsföreläggande och skulder.
- Fler killar hotas av vräkning och vräks jämfört med tjejer. Totala antalet har minskat över tid, men ökar igen bland killar.
- Andelen unga som dygnsvårdats inom LVU eller SoL har minskat över tid.
- Det finns könsskillnader gällande vilka brott unga utsätts för. Killar utsätts i högre grad för misshandel medan tjejer är mer utsatta för sexualbrott. Fler killar lagförs för brott än tjejer.
- Killar som utsätts för dödligt våld har ökat över tid. Det är troligt att den nedgång som skett år 2021 är tillfällig.

Ungas ekonomiska situation utvecklas både positivt och negativt

MUCF följer upp ett flertal indikatorer gällande ungas ekonomiska trygghet och utsatthet. Dessa innefattar exempelvis ekonomisk standard, ekonomiskt bistånd, vräkningar och skulder.

Andelen unga, 18–24 år, med låg ekonomisk standard⁹ har ökat senaste åren och var 27,6 procent år 2020. Andelen är betydligt högre bland utrikes födda unga jämfört med inrikes födda, 38 procent respektive 23,9 procent,

⁹ En person med låg ekonomisk standard bor i ett hushåll som har en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är lägre än 60 procent av medianvärdet för samtliga i befolkningen. Källa: SCB, Inkomster och skatter

men skillnaderna har minskat över tid. Den minskade andelen är tydligast bland utrikes födda killar, bland utrikes födda tjejer har minskningen varit svagare.

Unga, 16–24 år, med sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning¹⁰ ökade mellan 2012 och 2016 för att sedan åter minska. År 2021 uppgick antalet till 46,9 per 1000 försäkrade, vilket är fortsatt högre än 2012. Under hela perioden har antalet varit högre bland tjejer än killar. Jämfört med vuxna över 25 år är antalet med sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning bland unga lägre och skillnaden mellan könen mindre.

Antalet unga i åldern 18–24 år som varit hotade av vräkning¹¹ minskade mellan 2012 och 2019. Även antalet unga som blev vräkta¹² minskade mellan 2012 och 2018. År 2021 har antalet som hotats av vräkning och som vräkts åter ökat, antalet var 511 respektive 227 unga. Under hela tidsperioden var det fler killar än tjejer som både hotats av vräkning och som blivit vräkta.

Antalet unga, 18–24 år, med betalningsföreläggande¹³ har minskat mellan år 2019 och 2021. Mellan 2012 och 2021 minskade antalet unga med skulder för indrivning¹⁴. Antalet med både betalningsföreläggande och skulder är högre bland killar jämfört med tjejer.

Andelen unga med ekonomiskt bistånd har minskat, särskilt bland utrikes födda killar

Andelen unga 18–24 år som har ekonomiskt bistånd var 5,7 procent år 2021, vilket är en lägre andel än år 2011 då andelen var 8,1 procent. Andelen är högre bland unga jämfört med vuxna över 25 år. Andelen med ekonomiskt bistånd har under hela perioden varit betydligt högre bland utrikes födda unga jämfört med inrikes födda, år 2021 är andelen 16,6 procent respektive 2,5 procent. Bland inrikes födda unga finns inga skillnader mellan killar och tjejer. Bland utrikes födda är det en högre andel killar jämfört med tjejer som har ekonomiskt bistånd. Fram till 2019 minskade andelen med ekonomiskt bistånd bland inrikes födda killar och tjejer samt bland utrikes födda tjejer, men inte bland utrikes födda killar. Mellan 2019 och 2021 har det ekonomiska biståndet däremot minskat kraftigt bland utrikes födda killar. En möjlig förklaring är att fler gått till studier, inklusive komvux. Se figur 2.7.

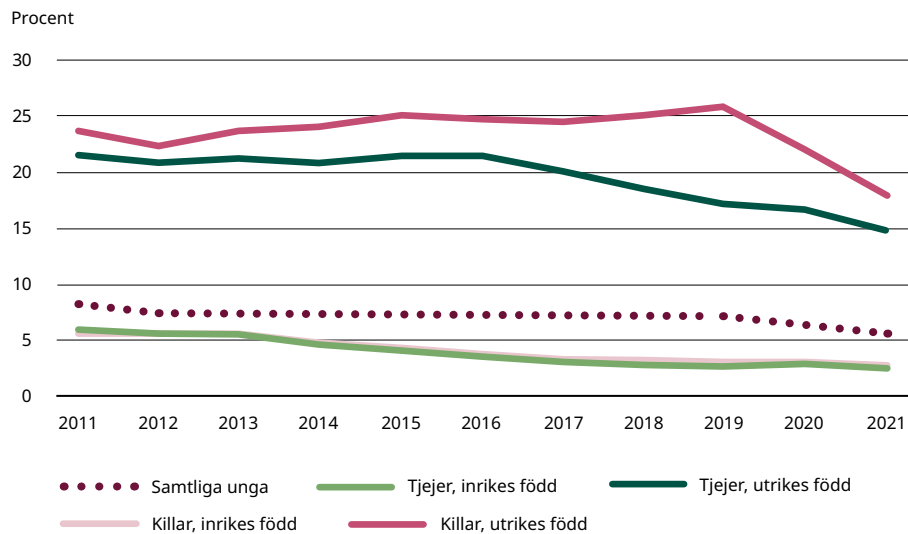
¹⁰ Antal per 1000 försäkrade i respektive grupp (ålder, kön, län) som någon gång under det aktuella året har haft aktivitetsersättning, sjukersättning eller sjukpenning. Källa: Försäkringskassan, STORE.

¹¹ Antal unga som haft inkommen ansökan om avhysning hos Kronofogdemyndigheten. Detta innebär att de blivit hotade av vräkning. Källa: Kronofogdemyndigheten, uppföljningsverktyget WinIT.

¹² Antal unga som varit föremål för verkställd vräkning. Källa: Kronofogdemyndigheten, uppföljningsverktyget WinIT.

¹³ Antal fysiska personer, mellan 18–29 år, som var svarande i en eller flera under året inkomna ansökningar om betalningsföreläggande (ej handräckning eller betalningsfastställelse i pant). Källa: Statistikrapporteringssystem. QlikSara. Ursprungskälla verksamhetssystemet SARA.

¹⁴ Antal personer som har skuld för indrivning i Kronofogdemyndighetens indrivningsregister. Källa: Kronofogdemyndigheten, uppföljningsverktyget WinIT.

Figur 2.7 Unga 18–24 år som har ekonomiskt bistånd, efter kön och födelse-land. År 2011–2021. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 30 procent

Källa: Socialstyrelsen, registret över ekonomiskt bistånd

Antalet unga som dygnsvårdats inom LVU och SoL har minskat

Antalet unga i åldern 13–17 år som dygnsvårdats¹⁵ enligt lagen om vård av unga (LVU) eller socialtjänstlagen (SoL) var 16 per 1 000 personer år 2021, både bland killar och tjejer. Andelen har minskat bland både killar och tjejer sedan år 2013 och minskningen har varit större bland unga killar.

Fortsatta könsskillnader i ungas trygghet och utsatthet för brott

Andelen unga 16–24 år som känner sig otrygga i sitt bostadsområde¹⁶ uppgick till 33 procent under 2022 och har legat stabilt över tid. Andelen är högre bland unga än bland äldre jämförelsegrupper. Det är betydligt vanligare att tjejer kände sig otrygga jämfört med killar, andelen var 46 jämfört med 19 procent.

Utsattheten för flera olika typer av brott är större bland unga jämfört med äldre jämförelsegrupper, bland unga är det en högre andel som utsätts för personrån, misshandel och sexualbrott.

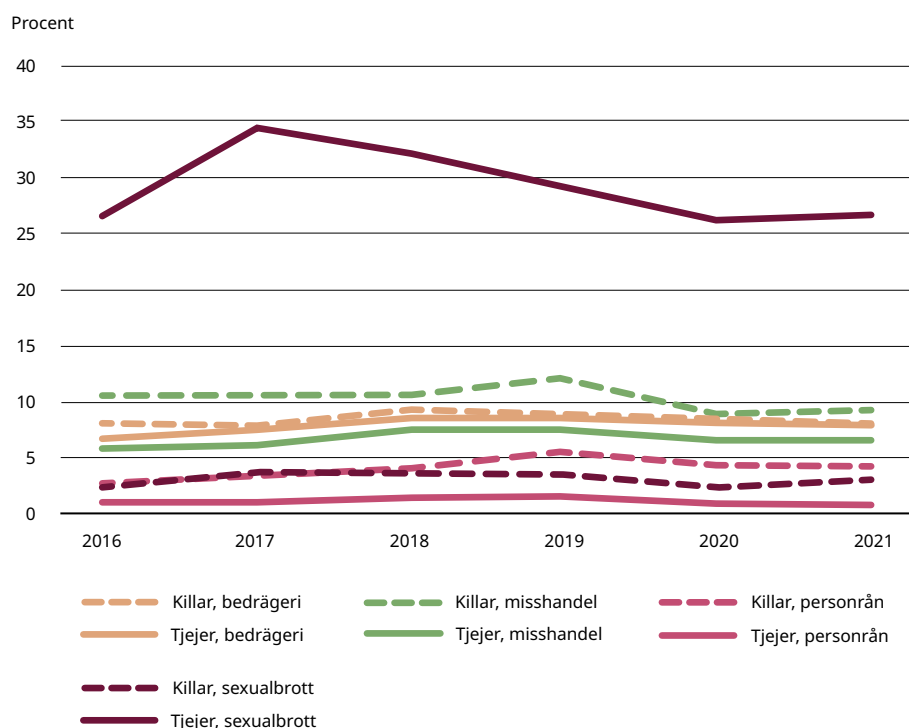
Det finns även tydliga könsskillnader gällande vilka brott¹⁷ som unga 16–24 år utsätts för. Det är en högre andel killar som utsätts för misshandel jämfört med tjejer, 9,5 procent respektive 5,6 procent år 2021. Killar utsätts även

¹⁵ Andel unga som varit placerade i vård utom hemmet (heldygnsvård) någon gång under året. Källa: Socialstyrelsen, Registret över socialtjänstens insatser för barn och unga.

¹⁶ Andelen unga i åldern 16–24 år som uppger att de känner sig mycket eller ganska otrygga när de går ut ensamma sent på kvällen i det egna bostadsområdet samt de som avstår från att gå ut på grund av otrygghet. Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning (NTU).

¹⁷ Uppgifterna om utsatthet för brott har två olika källor, BRÅ:s nationella trygghetsundersökning (NTU) för unga i åldern 16–24 år samt skolundersökningen om brott för elever i årskurs 9 från samma myndighet.

i betydligt högre utsträckning för personrån än tjejer, 4,4 jämfört med 0,6 procent. Tjejer utsätts däremot i betydligt högre utsträckning för sexualbrott¹⁸ än killar, 26,9 jämfört med 3 procent. Det är däremot lika vanligt att unga killar och tjejer utsätts för bedrägeri vilket drabbar 8 procent av unga år 2021. Andelen unga som utsätts för brott har varit mycket stabil över tid, andelen har inte minskat sedan 2016. Se figur 2.8.

Figur 2.8 Andel unga som utsätts för bedrägeri, personrån, misshandel eller sexualbrott, efter kön. 2016–2021. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 40 procent

Källa: Brottsförebyggande rådet, nationella trygghetsundersökningen

Bland elever i årskurs 9 var det år 2021 vanligast att ha utsatts för stöld, vilket cirka 25,7 procent av killarna och 21,4 procent av tjejerna utsatts för. Det finns däremot inte längre någon statistiskt säkerställd skillnad i andelen killar och tjejer som utsätts för grövre eller lindrigare våld. Det är vanligare att tjejer i årskurs 9 har utsatts för hot jämfört med killar, andelen är 12,1 jämfört med 9,5 procent.

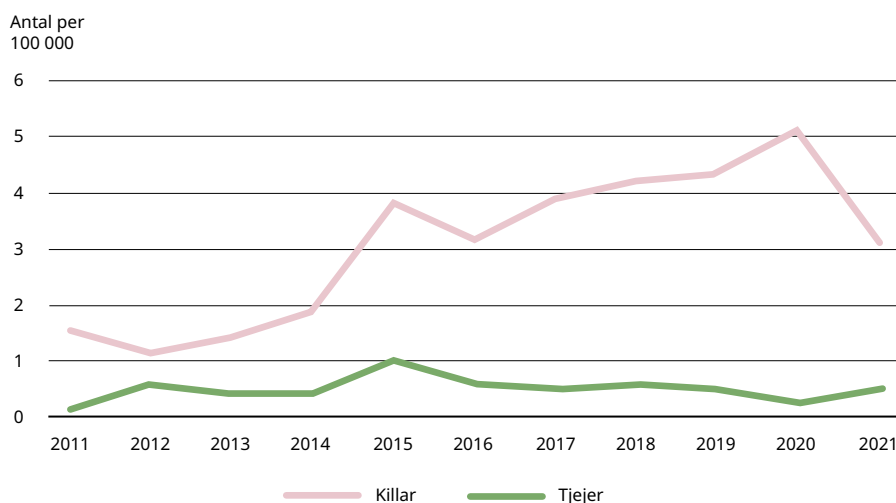
¹⁸ Frågan i nationella trygghetsundersökningen är: Ofredade, tvingade eller angrep någon dig sexuellt under förra året (2020). Det kan till exempel handla om kränkande sexuella kommentarer i tal eller skrift eller att någon tafsar på dig, tvingat dig till en sexuell handling eller våldtagit dig. Det kan ha hänt hemma, i skolan, på arbetsplatsen, på internet eller på en annan plats.

År 2021 lagfördes 34 578 unga i åldern 15–24 år för brott¹⁹. Av dessa är 28 630 killar och 5 948 tjejer. Antalet unga som lagförs har minskat sedan 2011, då antalet var 45 090 personer. Minskningen i antalet som lagförs är större än förväntat med hänsyn till minskningen av antalet unga under samma tidsperiod (Brå 2021b).

Dödligt våld gentemot killar har ökat

Antalet unga 13–24 år som avlidit till följd av dödligt våld²⁰ har ökat mellan åren 2011 och 2021. Ökningen har enbart skett bland killar. Mellan 2011 till 2014 var antalet killar som avlidit av dödligt våld mellan 1 och 2 individer per 100 000. Men sedan 2015 har antalet som avlidit varit 3 till strax över 5 killar per 100 000 individer. Under hela perioden 2011 till 2021 har antalet tjejer som avlidit till följd av dödligt våld legat på mellan 0 och 1 tjejer per 100 000 individer.

Även om antalet killar per 100 000 som avlidit till följd av dödligt våld var lägre 2021 jämfört med 2020 går det inte att tala om något trendbrott. Det är fortsatt mycket ovanligt att dö till följd av dödligt våld och det går därför inte att dra några slutsatser om förändringar under enskilda år. Se figur 2.9.

Figur 2.9 Antal unga 13–24 år som avlidit till följd av dödligt våld per 100 000 individer, efter kön. 2011–2021. Antal per 100 000.

Källa: Socialstyrelsens dödsorsaksstatistik

¹⁹ Antal lagföringsbeslut hos åklagare och domstol. Med lagföringsbeslut avses beslut (fällande domslut) i domstol (tingsrätt) mot en person, samt lagföringsbeslut som fattas av åklagare, det vill säga strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse. Källa: Brottsförebyggande rådet, officiella kriminalstatistiken - personer lagförda för brott.

²⁰ Med dödligt våld avses här död till följd av "övergrepp av annan person" ICD10-kod: X85-Y09.

INFLYTANDE OCH REPRESENTATION

Ungas möjligheter till inflytande i samhället hänger tydligt samman med målet att unga ska ha inflytande över samhällsutvecklingen. Det bygger både på möjligheten för unga att göra sin röst hörd, men också på att unga har reella möjligheter att påverka och ta del i politiska beslutsprocesser. Här beskrivs kortfattat utvecklingen för de indikatorer som rör ungas inflytande och representation.

Sammanfattningsvis visar indikatorerna på följande:

- En majoritet unga är intresserade av samhällsfrågor och vad som sker i omvärlden. Ungas intresse för politik är lägre men har ökat över tid. Tjejer är i större utsträckning intresserade av samhällsfrågor medan en högre andel killar är intresserade av politik.
- Det är en högre andel bland killar än tjejer som är medlemmar i politiska partier år 2021, då andelen tjejer som är medlemmar har minskat.
- De vanligaste politiska aktiviteterna bland unga är att stödja en åsikt på internet eller i sociala medier och att skriva på en namninsamling och att utföra medveten konsumtion. Samtliga är vanligare bland tjejer än bland killar.
- Det är en högre andel unga som vill påverka lokalt än som upplever att de har möjlighet att påverka, men skillnaden har minskat något över tid.
- Det finns ännu inte uppgifter om valdeltagandet bland unga i valet år 2022. År 2018 var valdeltagandet bland unga i åldern 18–24 år 86 procent. I hela befolkningen minskade valdeltagandet år 2022.

Vanligare att tjejer utför politiska aktiviteter, men andelen partipolitiskt engagerade är högre bland killar

De vanligaste politiska aktiviteter som unga i åldern 16–25 år gör är att stödja en åsikt på internet eller i sociala medier eller skriva på en namninsamling eller köpa produkter av politiska, etiska eller miljömässiga skäl (medveten konsumtion).²¹ Samtliga av dessa aktiviteter var under år 2021 vanligare bland tjejer än bland killar. Det var däremot en högre andel killar som debatterat eller kommenterat politik på internet eller i sociala medier samma år.

Att debattera på internet/i sociala medier och att ge pengar till organisationer är aktiviteter som har ökat sedan 2009, medan att bära symboler, delta i demonstrationer och kontakta politiker har minskat under samma period. För

²¹ Källa MUCF:s nationella ungdomsenkät.

flera andra politiska aktiviteter finns det ingen lika tydlig trend sedan 2009, detta gäller bland annat att delta i köpstrejker, att delta på politiska möten, att vara medlem i organisationer och medveten konsumtion. Det finns vissa skillnader mellan unga med svensk respektive utländsk bakgrund. Det är exempelvis en högre andel unga med utländsk bakgrund som har skrivit insändare och deltagit i demonstrationer, medan en högre andel unga med svensk bakgrund skrivit på namninsamling och stöttat en åsikt på nätet. Se tabell 1.

Tabell 1. Vanligaste politiska aktiviteterna bland unga 16–25 år, 2021, efter kön. Procent.

	Totalt	Killar	Tjejer
Stödja en åsikt på internet	58	45	72
Skriva på en namninsamling	35	23	49
Medveten konsumtion	30	24	36
Debattera på internet	23	24	21
Ge pengar till en organisation	22	15	29

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, nationella ungdomsenkäten

Andelen unga som röstar i riksdagsvalet har ökat under flera år, i valet 2018 röstade 88,7 procent bland tjejer och 83 procent bland killar. Bland utrikes födda unga var andelen lägre än bland inrikes födda, 70,3 respektive 87,4 procent. Det finns ännu inte statistik över ungas valdeltagande för valen till riksdag, region- och kommunfullmäktige år 2022. I befolkningen som helhet minskade valdeltagandet för första gången sedan 2002 (SCB, 2022).

Det är en högre andel killar än tjejer som är medlemmar i politiska partier²². År 2021 var 4,8 procent av killarna och 1,3 procent av tjejerna medlemmar i politiska partier. Mellan 2019 och 2021 har andelen tjejer som är medlemmar i ett politiskt parti minskat, medan ingen sådan förändring skett bland killar.

Många unga är intresserade av samhällsfrågor, men andelen med intresse för politik är lägre

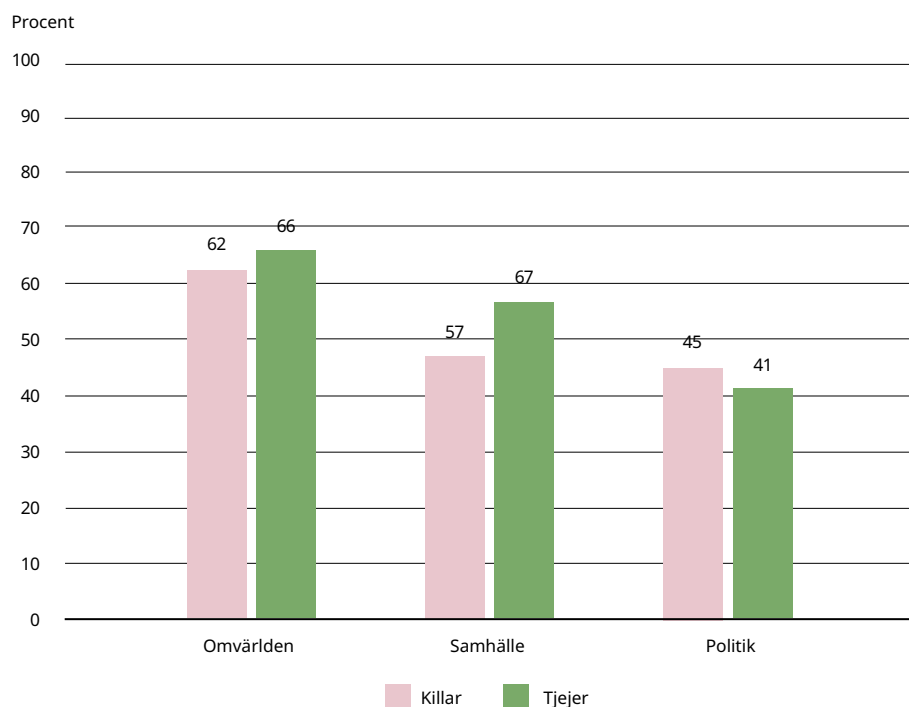
En majoritet av unga i åldern 16–25 år, 64,2 procent, uppgav under år 2021 att de är intresserade av vad som händer i omvärlden.²³ Andelen är något högre bland tjejer jämfört med killar, men det finns inga skillnader mellan unga med svensk eller utländsk bakgrund eller mellan unga som är inrikes och utrikes födda. En nästan lika hög andel, 61,7 procent, av unga uppgav att de var intresserade av samhällsfrågor år 2021. Andelen är högre bland tjejer än bland killar, 67 jämfört med 57 procent. Det finns inga skillnader mellan andelen bland inrikes eller utrikes födda unga, inte heller mellan unga med svensk eller

²² Har svarat ja på frågan ”Är du medlem i något politiskt parti?” i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC).

²³ Samtliga uppgifter kring intresse för omvärlden, samhället och politik kommer från MUCF:s nationella ungdomsenkät.

utländsk bakgrund. Andelen som är intresserade av samhällsfrågor var högre bland tjejer jämfört med killar inom samtliga dessa grupper.

Andelen unga som är intresserade av politik är något lägre, år 2021 var den 43,4 procent. Andelen har ökat något sedan 2004, men har varit stabil under de senaste åren. Det finns bestående skillnader mellan killar och tjejer, där en något högre andel killar under lång tid varit intresserade av politik jämfört med tjejer, år 2021 är andelen 45 respektive 41 procent. Den högre andelen bland killar finns dock enbart bland unga med svensk bakgrund och unga som är inrikes födda. Bland unga med utländsk bakgrund, samt bland utrikesfödda unga fanns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan könen år 2021. Se figur 2.10.

Figur 2.10 Intresse för politik, samhällsfrågor och vad som händer i omvärlden bland unga 16–25 år, efter kön. År 2021. Procent.

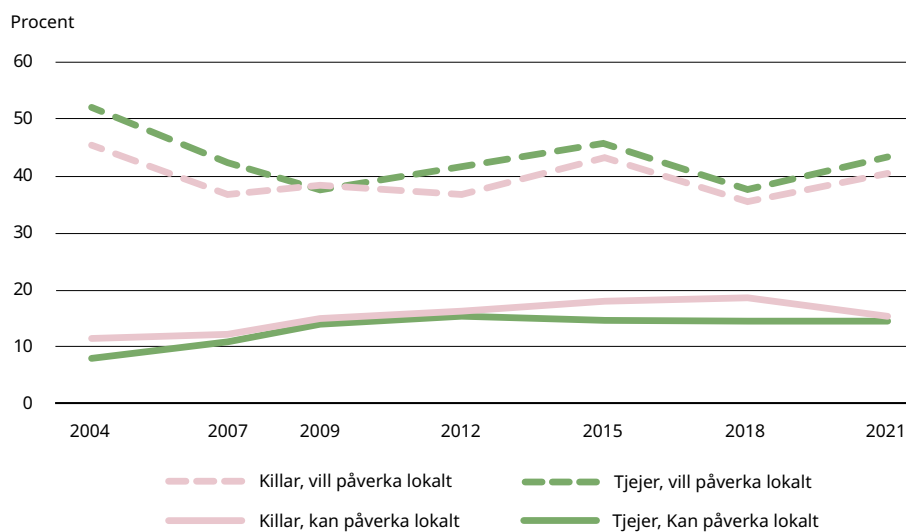
Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, nationella ungdomsenkäten

Betydligt högre andel som vill påverka lokalt än som upplever att de kan göra det

Andelen unga i åldern 16–25 år som vill påverka i frågor som rör deras kommun²⁴ var 42,5 procent år 2021. En klart lägre andel, 15,7 procent, upplevde under samma år att de hade möjlighet att föra fram åsikter till beslutsfattare i kommunen. Andelen som upplever att de vill påverka har minskat något sedan 2004 medan andelen som upplever att de kan påverka har ökat något jämfört med år 2004. Gapet mellan att kunna och att vilja

²⁴ Uppgifterna kring intresse av, och upplevd möjlighet att, påverka lokalt kommer från MUCF:s nationella ungdomsenkät.

påverka har därför minskat något över tid. År 2021 fanns inga skillnader mellan killar och tjejer, unga med svensk respektive utländsk bakgrund, eller mellan unga inrikes respektive utrikes födda. Se figur 2.11.

Figur 2.11 Unga 16–25 år som kan och vill påverka i frågor som rör deras kommun, efter kön. 2004–2021. Procent.

Not: Observera att axeln för andel har brutits och går till 60 procent

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, nationella ungdomsenkäten

FYSISK OCH PSYKISK HÄLSA

En god och jämlik hälsa är en viktig del av målet att alla unga ska ha goda levnadsvillkor. Hälsan både påverkar och påverkas av många delar av ungas liv, så som möjligheterna att bedriva studier, att arbeta eller för möjligheten att ta aktiv del i samhället. Här ges en kortfattad bild av utvecklingen inom de indikatorer som rör ungas hälsa.

Sammanfattningsvis visar indikatorerna på följande:

- En majoritet av unga bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra, men andelen har minskat. Andelen som uppger att de mår bra är lägre bland tjejer än bland killar.
- Nästan hälften av unga upplever psykiska symtom, som oro och ångest. En högre andel tjejer upplever psykiska symtom än killar.
- Hälften av unga upplever psykosomatiska symtom och andelen har varit stabil över tid.
- Det senaste året har det skett en kraftig ökning av antalet per 100 000 som vårdas för självdestruktiv handling och självmordsförsök bland yngre tjejer.
- Andelen unga med BMI över 30 och som är stillasittande över 10 timmar per dag har legat relativt stabil över tid.
- Narkotikaanvändning bland unga i årskurs 2 på gymnasiet har ökat senaste året medan riskkonsumtion av alkohol och rökning bland unga fortsätter att minska.
- Snusandet bland unga har ökat senaste åren, särskilt bland tjejer. Snusandet är fortsatt högre bland killar.
- Andelen unga med riskabla spelvanor har legat stabilt över tid. Andelen är betydligt högre bland killar.

Både positiv och negativ utveckling av ungas levnadsvanor

Andelen unga 16–24 år med BMI över 30²⁵ har varit stabil över tid och ligger 2022 på 6,1 procent. Andelen unga som är stillasittande i mer än 10 timmar²⁶ har varit relativt stabil över tid och uppgick till 33,7 procent år 2022. Det finns inga skillnader mellan killar och tjejer.

²⁵ Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten 'Hälsa på lika villkor' - Nationella urvalet + Landstingens tilläggsurval. Body Mass Index beräknas genom att dela kroppsvikten (i kg) med längd (i m) i kvadrat. Ett BMI på 30 eller mer räknas som fetma.

²⁶ Andel som sitter still minst tio timmar per dygn (exklusive sömn). Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten 'Hälsa på lika villkor' - Nationella urvalet + Landstingens tilläggsurval.

Andelen unga i årskurs 2 på gymnasiet som använder narkotika²⁷ har tidigare varit stabil över tid men var år 2022 något högre, 14,5 procent, jämfört med en nivå på 11,9 procent år 2018. Andelen är något högre bland killar än tjejer. Sett över hela perioden sedan år 2010 har andelen unga 16–24 år med riskkonsumtion av alkohol²⁸ minskat och var 21,3 procent år 2022. Jämfört med år 2021 har andelen dock ökat med 4 procentenheter. Andelen med riskkonsumtion av alkohol är högre bland tjejer jämfört med killar. Bland inrikes födda tjejer och killar har riskkonsumtionen av alkohol ökat senaste året, medan den minskat bland utrikes födda killar.

Det är en liten och minskande andel unga 16–24 år som röker dagligen²⁹. Mellan 2010 och 2022 minskade andelen från 10,4 till 2,9 procent. Det finns sedan 2018 inga skillnader mellan killar och tjejer. Andelen unga 16–24 år som snusar dagligen minskade mellan åren 2010 och 2016, men har sedan dess ökat igen. Andelen som snusar är högre bland killar än bland tjejer, 16,5 respektive 10,3 procent. Mellan åren 2021 och 2022 ökade andelen bland tjejer kraftigare än tidigare. Andelen unga som har riskabla spelvanor³⁰ har legat stabilt över tid och år 2022 var andelen 4,4 procent. Det är en betydligt högre andel killar som har riskabla spelvanor jämfört med tjejer.

Minskad andel unga bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra

Andelen unga i åldern 16–24 år som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra³¹ var 77,2 procent år 2022. Andelen har minskat över tid, både jämfört med år 2021 då andelen var 80,3 procent och ur ett längre tidsperspektiv, andelen var 85,2 procent år 2010. År 2022 uppgick andelen till 71,6 procent bland tjejer och 82,5 procent bland killar. Skillnaden mellan könen har ökat något över tid. Se figur 2.12.

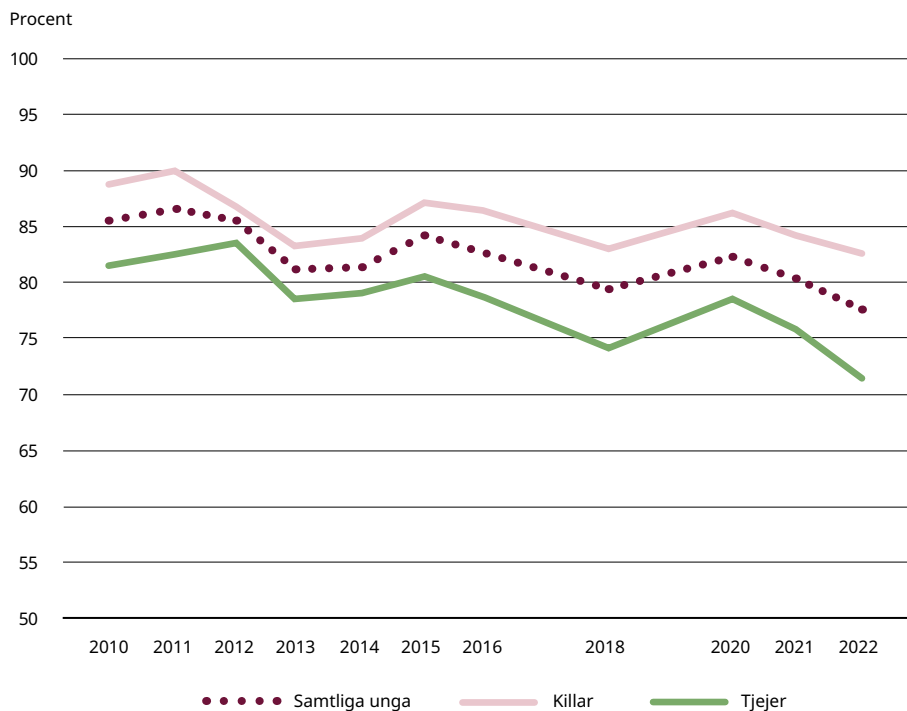
²⁷ Andel unga årskurs 2 på gymnasiet som använt narkotika de senaste 12 månaderna. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), rikstäckande årlig enkätundersökning "Skolelevers drogvänor". Folkhälsomyndigheten är uppgiftslämnare. På grund av Covid-19-pandemin genomfördes ingen datainsamling år 2020. Då det saknas data för felmarginaler ska slutsatser om skillnad över tid eller mellan könen göras med stor försiktighet.

²⁸ Andel unga med riskbruk av alkohol enligt AUDIT-C. Folkhälsomyndigheten, nationella folkhälsoenkäten 'Hälsa på lika villkor' - Nationella urvalet + Landstingens tilläggsurval.

²⁹ Folkhälsomyndigheten, nationella folkhälsoenkäten 'Hälsa på lika villkor' - Nationella urvalet + Landstingens tilläggsurval.

³⁰ Folkhälsomyndigheten, nationella folkhälsoenkäten 'Hälsa på lika villkor' - Nationella urvalet + Landstingens tilläggsurval.

³¹ Andelen unga som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra. Folkhälsomyndigheten, nationella folkhälsoenkäten 'Hälsa på lika villkor' - Nationella urvalet + Landstingens tilläggsurval.

Figur 2.12 Andel unga 16–24 år som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra, efter kön, 2010-2021. Procent.

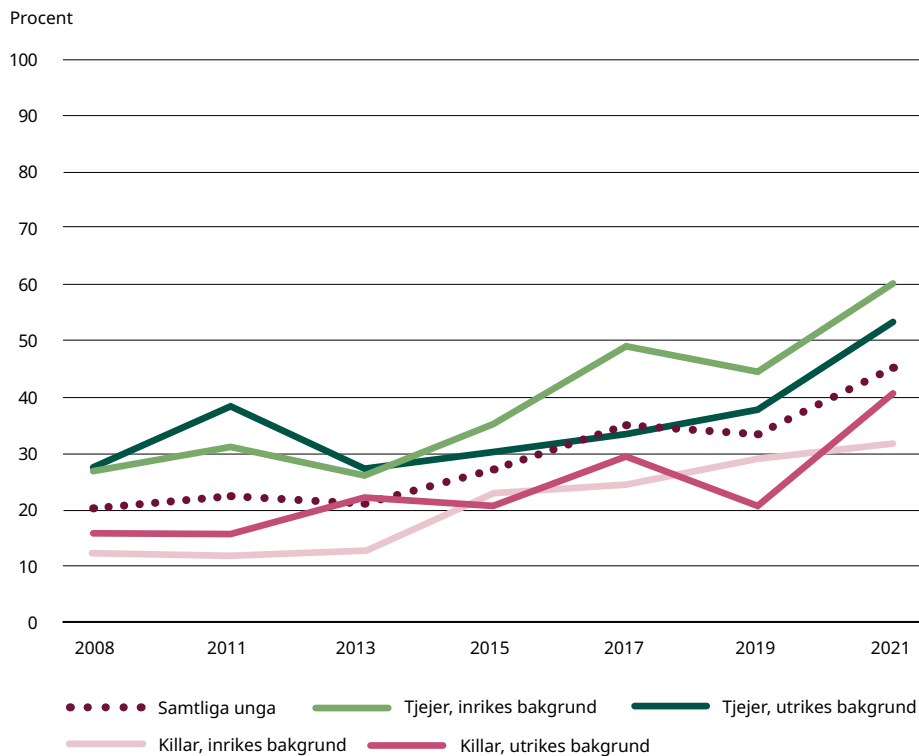
Not: Observera att axeln för andel har brutits och börjar vid 50 procent

Källa: Folkhälsomyndigheten, Nationella folkhälsoenkäten 'Hälsa på lika villkor' - Nationella urvalet + Landstingens tilläggsurval

Fortsatt ökning av andelen unga som upplever psykiska symtom

Andelen unga i åldern 16-24 år som upplever psykiska symtom³² som oro, ångest eller ängslan har ökat kraftigt över tid. År 2009 upplevde 20,5 procent psykiska symtom, jämfört med 45,7 procent år 2021. I inledningen av pandemin sågs ingen ökning av den psykiska ohälsan, men utvecklingen pekar nu mot att den försämrats även under år 2021. Särskilt hög är andelen med symtom bland tjejer med svensk bakgrund, där andelen är 60,2 procent. Det kan jämföras med 31,7 procent bland killar med svensk bakgrund. Bland unga med utländsk bakgrund fanns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan killar och tjejer år 2021. Se figur 2.13.

³² Har svarat ja på frågan "Har du besvär av ängslan, oro eller ångest?" SCB, undersökningarna av levnadsvillkoren (ULF/SILC).

Figur 2.13 Unga 16–24 år som anger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest, efter kön och bakgrund. 2009–2021. Procent.

Källa: Statistiska centralbyrån (SCB), Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

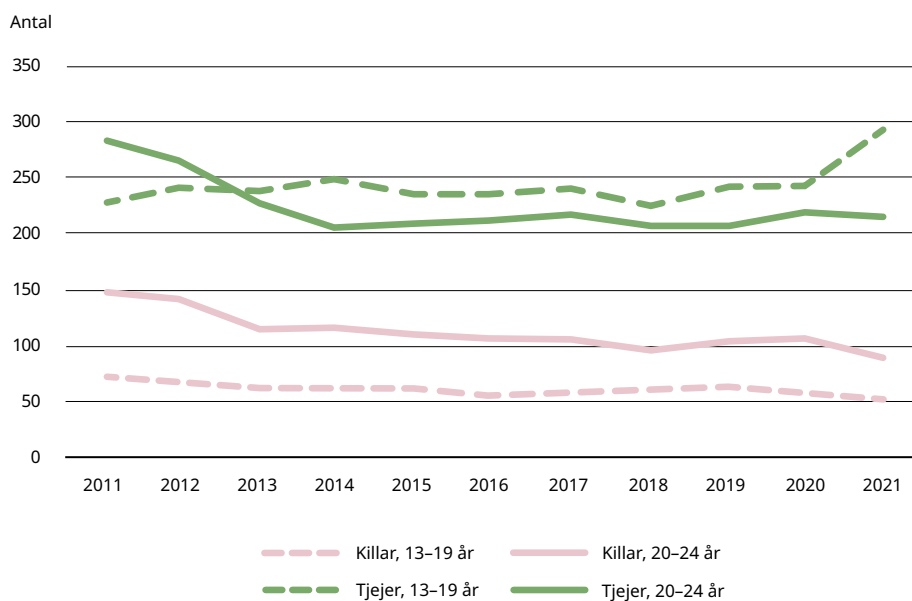
Andelen unga 13–18 år med psykosomatiska symtom³³ som huvudvärk eller magont varje vecka har under de senaste tio åren legat stabilt på cirka 55 procent. Andelen är högre bland tjejer än bland killar.

Kraftig ökning av unga tjejer som behandlas för självmordsförsök och självdestruktiv handling år 2021

För hela gruppen unga 13–24 år har antalet per 100 000 personer som vårdas för självmordsförsök eller självdestruktiv handling³⁴ minskat något sedan 2011, från 179 till 160,5 personer 2021. Det är en betydligt högre andel tjejer än killar som vårdas. Bland killar är det vanligare i den äldre åldersgruppen 20–24 år, medan det bland tjejer är vanligare i den yngre åldersgruppen 13–19 år. Under 2021 skedde en kraftig ökning av unga tjejer i åldern 13–19 år som behandlats för självmordsförsök eller annan självdestruktiv handling, antalet ökade från 241,8 år 2020 till 295,9 per 100 000 personer. För övriga grupper minskade andelen i stället något jämfört med tidigare år. Se figur 2.14.

³³ SCB, Undersökningarna av barns levnadsförhållanden.

³⁴ Andel unga som vårdats inlaggande på sjukhus till följd av avsiktligt självdestruktiv handling. Yttre orsak enligt ICD10-kod: X60-X84. Här innefattas såväl självmordsförsök som andra självskadebeteenden som lett till inläggning på sjukhus. Socialstyrelsen, patientregistret.

Figur 2.14 Unga 13–24 år som vårdats för självmordsförsök eller annan självdestruktiv handling, efter kön och ålder. 2011–2021. Antal per 100 000 invånare i gruppen.

Källa: Socialstyrelsen, patientregistret

Antalet självmord exklusive oklar avsikt³⁵ bland unga 13–24 år har legat relativt stabilt sedan 2010. År 2021 var antalet 9,4 per 100 000 invånare i den åldern. Antalet unga som begår självmord har varit större bland killar än bland tjejer under hela tidsperioden.

³⁵ Här redovisas statistiken endast för suicid med fastställd avsikt, dödsfall med oklar avsikt ingår däremot inte. Socialstyrelsens dödsorsaksstatistik ICD10 E-kod: X60-X84.

KULTUR OCH FRITID

Fritiden är en viktig del i ungas personliga och sociala utveckling. Den kan bidra till hälsa, stärkt självkänsla och ge betydelsefulla relationer till vuxna utanför familjen. Här ges en inledande kortfattad bild av ungas deltagande i olika aktiviteter på sin fritid och hur det har utvecklats över tid.

Sammanfattningsvis visar indikatorerna på följande:

- Covid-19-pandemin har påverkat ungas tillgång till aktiviteter på fritiden. Ungas konsumtion av kultur, besök på fritidsgård, besök på bibliotek samt idrottande inom förening minskade mellan 2018 och 2021. Andelen unga som är ute i naturen har däremot ökat.
- Ur ett längre tidsperspektiv har det skett minskningar i ungas deltagande i idrott inom förening. Andelen som läser böcker varje vecka har minskat, liksom andelen som är medlem i en förening. Det har däremot skett en svag ökning av andelen unga som själva utövar kultur.
- Andelen som idrottar inom en förening är högre bland killar än bland tjejer. Killar tar i lägre utsträckning del av flera aktiviteter kopplade till kultur jämfört med tjejer, så som att utöva kultur, läsa böcker, skriva eller besöka bibliotek.
- Andelen unga som besöker fritidsgård eller ungdomens hus är högre bland utrikes födda unga jämfört med inrikes födda. Det är en högre andel unga med utländsk bakgrund som besöker bibliotek och läser böcker varje vecka jämfört med unga med svensk bakgrund. Tjejer med utländsk bakgrund idrottar i lägre utsträckning både utanför och inom föreningar.

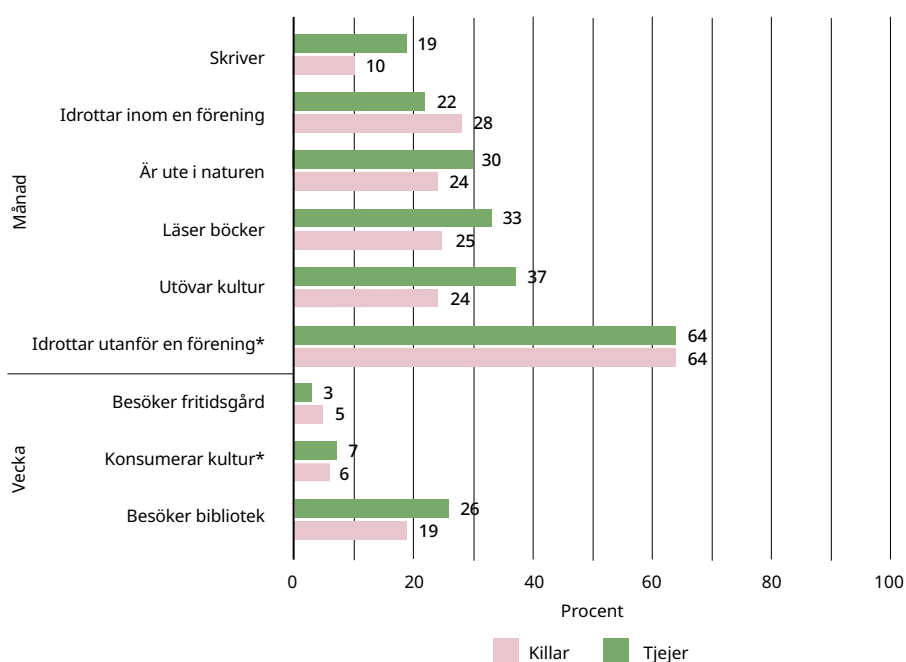
Unga killar och tjejer tar del av olika aktiviteter på fritiden

En hög andel unga ägnar sig regelbundet åt olika former av idrott på sin fritid. År 2021 uppgav 72 procent av unga i åldrarna 16–25 år att de idrottar på sin fritid varje vecka. Det är en betydligt högre andel unga som idrottar utanför en förening än som gör det inom en förening, år 2021 var andelen 64 respektive 25 procent. Det är en högre andel bland killar som idrottar inom en förening jämfört med tjejer. Bland unga som idrottar utanför en förening finns däremot

inga skillnader mellan könen. 27 procent bland unga uppger att de är ute i naturen³⁶ varje vecka, andelen är högre bland tjejer än bland killar.

Tre av tio unga i åldern 16–25 år uppgav att de utövade någon form av kultur³⁷ varje vecka år 2021. Andelen som konsumerar kultur³⁸ varje månad är lägre, 7 procent gjorde det år 2021. Det finns ingen skillnad mellan tjejer och killar. 29 procent av unga läser böcker varje vecka, 22 procent besöker ett bibliotek varje månad och 15 procent skriver³⁹ varje vecka på sin fritid. Andelen som utövar samtliga dessa aktiviteter är högre bland tjejer än bland killar.

Ungefär 4 procent av unga i åldern 16–25 år besökte en fritidsgård eller ungdomens hus varje månad år 2021. Andelen är högre bland killar jämfört med tjejer. Unga i 16–25 år är inte den primära målgruppen för dessa verksamheter vilket kan förklara den låga andelen i denna åldersgrupp. Se figur 2.15.

Figur 2.15 Andel unga 16–25 år som uppger att de deltar i olika aktiviteter på fritiden varje vecka eller varje månad, år 2021, efter kön. Procent.

*Skillnaden mellan könen är inte statistiskt säkerställd

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, nationella ungdomsenkäten

³⁶ Frågan i enkäten lyder “Ungefär hur ofta gör du följande saker på din fritid?” med svarsalternativet “Är ute i naturen/fiskar/jagar/ (odlar/vandrar/seglar/åker båt)”.

³⁷ Frågan i enkäten lyder “Ungefär hur ofta gör du följande saker på din fritid?” med svarsalternativet “Sjunger/spelar instrument/skapar musik/dansar/spelar teater/målar”.

³⁸ Frågan i enkäten lyder “Ungefär hur ofta gör du följande saker på din fritid?” med svarsalternativet “Tittar på teater/konsert/musikal/dansuppvisningar/utställningar på museum”.

³⁹ Frågan i enkäten lyder “Ungefär hur ofta gör du följande saker på din fritid?”, med svarsalternativet “Skriver (t.ex. text, poesi, dagbok, bloggar)”.

Flera skillnader i deltagande mellan unga med svensk eller utländsk bakgrund

Det finns flera tydliga skillnader i deltagande mellan unga med utländsk bakgrund och unga med svensk bakgrund. Unga med utländsk bakgrund besöker i större utsträckning fritidsgårdar eller ungdomens hus, andelen som gör det varje månad var 9 procent år 2021, vilket kan jämföras med 3 procent bland unga med svensk bakgrund. Samma sak gäller unga som besöker bibliotek varje vecka, där andelen år 2021 var 35 procent bland unga med utländsk bakgrund och 19 procent bland unga med svensk bakgrund. Det är också en högre andel bland unga med utländsk bakgrund som läser böcker varje vecka, 35 procent respektive 28 procent år 2021.

Unga tjejer med utländsk bakgrund deltar i lägre utsträckning i idrott på sin fritid. År 2021 uppgav 14 procent av tjejerna med utländsk bakgrund i åldern 16–25 år att de idrottade inom en förening varje vecka. Andelen har minskat jämfört med år 2018 och är lägre jämfört med både killar med utländsk bakgrund och unga med svensk bakgrund oavsett kön. Andelen är betydligt lägre jämfört med exempelvis killar med utländsk bakgrund där andelen var 31 procent samma år, eller jämfört med tjejer med svensk bakgrund där andelen var 24 procent. Skillnaderna mellan grupperna har ökat år 2021. Bland unga tjejer med utländsk bakgrund var även andelen som idrottar utanför en förening lägre (50 procent år 2021), både jämfört med killar med utländsk bakgrund och unga med svensk bakgrund oavsett kön.

Ungas deltagande i fritidsaktiviteter har förändrats, både på kort och lång sikt

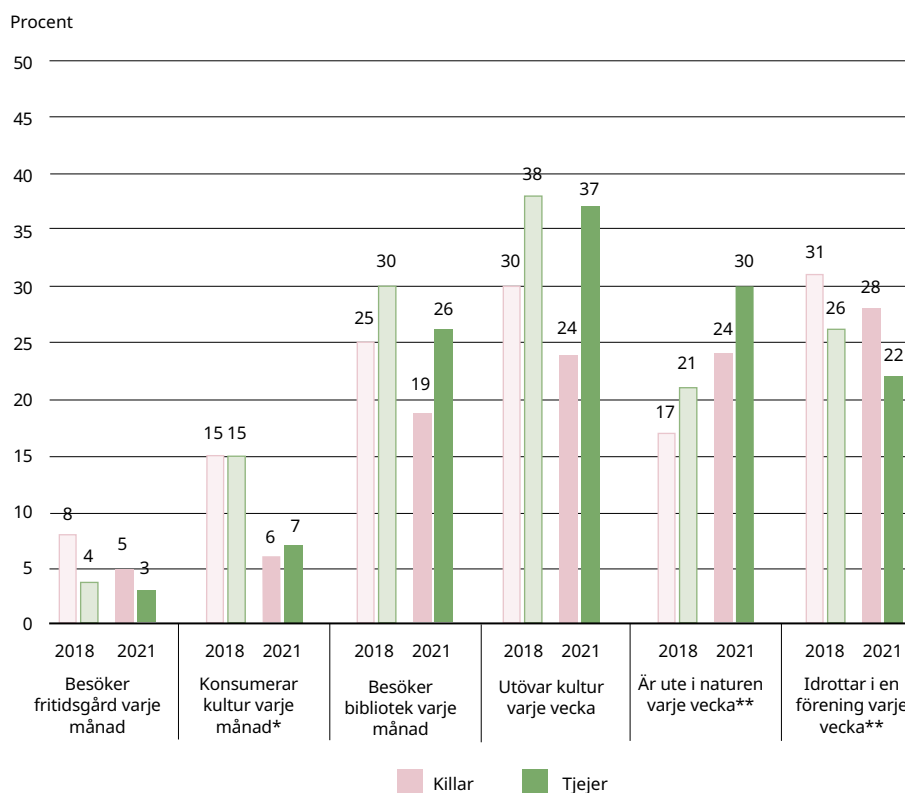
Ungas deltagande i olika aktiviteter på fritiden förändras över tid. För flera av de aktiviteter som följs har andelen unga som deltar minskat i ett längre tidsperspektiv. Andelen unga som läser böcker varje vecka har minskat, från 59 procent år 2007 till 29 procent år 2021. Andelen unga som utövar någon form av kultur har däremot ökat svagt. Andelen unga i åldern 16–25 år som idrottar inom en förening varje vecka har minskat under flera år, år 2012 var andelen 36 procent, år 2021 var den 25 procent. Andelen som idrottar utanför en förening har däremot inte minskat, utan har ur ett längre perspektiv ökat och sedan varit stabil under de senaste åren.

De senaste årens covid-19-pandemi gav avtryck i andelen unga i åldern 16–25 år som uppger att de tar del av olika aktiviteter på fritiden under våren 2021. Vid en jämförelse mellan åren 2018 och 2021 har andelen unga som tagit del av flera olika aktiviteter på fritiden minskat. Det återstår att se om dessa förändringar i ungas fritidsaktiviteter kommer att innebära att deltagandet påverkas även på längre sikt.

Andelen unga som idrottar inom en förening varje vecka har minskat under flera år. Men mellan år 2018 och år 2021 har andelen minskat ytterligare i den äldre åldersgruppen med unga i åldrarna 20–25 år, från 24 till 18 procent, vilket sannolikt är en effekt av covid-19-pandemin. Minskningen har skett både bland tjejer och killar. I den yngre åldersgruppen, 16–19 år, har andelen däremot varit oförändrad mellan dessa år.

Andelen unga som konsumerat kultur varje månad har minskat kraftigt, från 15 procent år 2018 till 7 procent år 2021, även andelen unga som utövar kultur

har minskat svagt. Tidigare har andelen varit stabil bland unga under flera år. Även andelen som uppger att de besöker bibliotek varje månad har minskat, från 28 procent till 22 procent mellan dessa år. Andelen unga som besöker en fritidsgård eller ungdomens hus varje månad har under tidigare år, från 2007 till 2018, varit stabil på omkring 6 procent. Men mellan 2018 och 2021 har det skett en minskning och andelen var 4 procent år 2021. Minskningen är särskilt tydlig i grupper som i större utsträckning besöker verksamheterna, bland killar och bland unga med utländsk bakgrund. Andelen unga som varit ute i naturen är högre än tidigare år, 27 procent av unga uppger att de var ute i naturen varje vecka år 2021, år 2018 var andelen 20 procent. Se figur 2.16.

Figur 2.16 Andelen unga som uppger att de tar del av olika aktiviteter på fritiden år 2018 och 2021, 16–25 år, efter kön. Procent.

*Skillnaden mellan killar och tjejer är inte statistiskt säkerställd år 2018 och år 2021

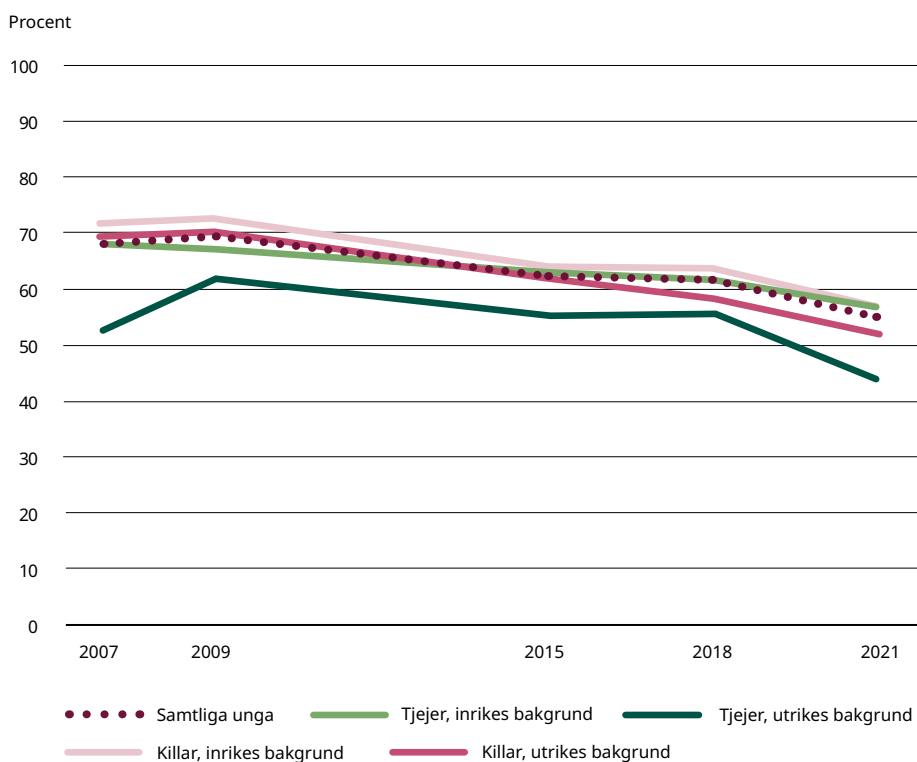
**Skillnaden mellan killar och tjejer är inte statistiskt säkerställd år 2018

Not: Observera att axel för andel är brutet och slutar vid 50 procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, nationella ungdomsenkäten

Andelen unga som är medlemmar i en förening fortsätter att minska

Andelen unga i åldern 16–25 år som är medlemmar i en förening har minskat över tid. År 2007 uppgav 69 procent av unga att de var medlemmar i en förening, år 2021 var andelen 56 procent.⁴⁰ Under hela perioden har det varit en högre andel som varit medlem bland unga i den yngre åldersgruppen 16–19 år jämfört med unga i åldrarna 20–25 år. År 2021 var andelen 60 procent i den yngre åldersgruppen, jämfört med 53 procent i åldern 20–25 år. Tidigare år har andelen som uppger att de är medlemmar varit något högre bland killar än bland tjejer, men sedan 2015 finns den skillnaden inte längre kvar. Däremot är andelen som var medlem i en förening år 2021 högre bland unga med svensk bakgrund jämfört med unga med utländsk bakgrund, lägst är andelen bland unga tjejer med utländsk bakgrund. Bland dem är andelen som är medlem 44 procent år 2021. Se figur 2.17.

Figur 2.17 Andel unga som är medlemmar i en förening, 16–25 år, 2007–2021. Procent.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, nationella ungdomsenkäten

Kommentar: Frågan om medlemskap i förening fanns inte med i Ungdomsenkäten år 2012.

⁴⁰ År 2021 förändrades svarsalternativen i den aktuella frågan något. Ytterligare ett svarsalternativ har lagts till i frågan för de unga som inte är medlemmar i en förening, men som deltar som t.ex. tränare/ledare/volontär/förtroendevald. Indikatorn inkluderar inte de personer som angett detta svarsalternativ. Införandet av detta svarsalternativ i frågan om ungas medlemskap i föreningar kan dock i viss mån påverka jämförbarheten med uppgifterna för tidigare år.

3

Avslutande diskussion

Fortsatt arbete behövs för att motverka långvariga skillnader i ungas studieresultat

De flesta unga i Sverige går ut grundskolan med behörighet till gymnasiestudier och genomför dessa inom fyra år. Andelen unga som saknar gymnasieutbildning är låg. Under de senaste åren har flera av indikatorerna som rör ungas utbildning långsamt utvecklats i en positiv riktning. Exempelvis har andelen som är behöriga till gymnasieskolan långsamt ökat, medan andelen som saknar gymnasieutbildning har minskat.

Indikatorerna visar genomgående att unga killar har en svagare situation jämfört med tjejer. Andelen som saknar gymnasieutbildning är högre, en lägre andel är behöriga till gymnasiestudier och skillnaderna är än större när det gäller andelen som blir behöriga till studier vid universitet och högskola. Sveriges jämställdhetspolitiska delmål inom området utbildning är att *kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling* och Jämställdhetsmyndigheten pekar ut behovet av att förbättra studieresultat och minska könsskillnader både i studieresultat och i övergången till högre studier som en av flera utmaningar inom området (Jämställdhetsmyndigheten, 2021). Idag återstår arbete för att det målet ska realiseras, det finns inga tydliga tecken på att skillnaderna mellan unga killars och tjejers studieresultat är på väg att närma sig varandra.

Skillnaderna i studieresultat är än mer tydliga mellan unga som är födda i Sverige och unga som är utrikes födda. Flera indikatorer har under de senaste åren utvecklats positivt för utrikes födda unga, även om det kvarstår stora skillnader jämfört med inrikes födda. Andelen som uppnår behörighet till gymnasiestudier har exempelvis ökat, men för andra indikatorer så som andelen som saknar gymnasieutbildning eller andelen som blir behöriga till studier vid högskola och universitet har den positiva utvecklingen framför allt skett bland utrikes födda tjejer. Trots det möter utrikes födda tjejer i större utsträckning hinder när de ska etablera sig på arbetsmarknaden (MUCF, 2021). För utrikes födda killar har situationen däremot inte förbättrats i samma takt, de är fortsatt en grupp unga som har en svårare situation kopplat till studieresultat. Andelen som saknar gymnasieutbildning är betydligt högre jämfört med andra unga och andelen som tar en gymnasieexamen inom fyra år är lägre. Det är allvarligt eftersom det i förlängningen kan minska möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden.

Här ser myndigheten att beslut som tidigare tagits kan ha bidragit till att antalet utrikes födda killar som studerar har ökat. CSN har följt upp effekten av möjligheten för unga i åldern 20–24 år som läst på introduktionsprogrammen inom gymnasieskolan att få studiemedel på en högre bidragsnivå, vilken infördes sommaren 2018. Uppföljningen visar att både antalet och andelen som direkt fortsätter sina studier med studiemedel har ökat, samt att 80 procent av de som studerar är unga killar mellan 20 och 21 år. Samtidigt infördes en ny

gymnasielag.⁴¹ Den gav möjlighet för vissa ensamkommande unga, som fått eller annars skulle ha fått ett beslut om utvisning, att beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige för studier på gymnasial nivå. Det är svårt att uttala sig kring i vilken utsträckning bidraget i sig haft en rekryterande effekt, utan sannolikt har båda dessa förändringar samverkat kring att skapa motivation och möjlighet att studera. CSN konstaterar i sin uppföljning att den högre bidragsnivån utöver att motivera till studier även kan öka möjligheterna för unga som befinner sig i ett ekonomiskt svårt läge att studera (CSN, 2020). Många som studerar med den högre bidragsnivån har studerat med extra tillägg, vilket indikerar att de befinner sig i ett utsatt ekonomiskt läge. För många unga som har ekonomiskt bistånd kan studier vara en väg till en stabil egen försörjning. Ett ökat antal bland utrikes födda unga killar som studerar skulle kunna vara en del i förklaringen bakom att andelen i denna grupp som har ekonomiskt bistånd har minskat.

MUCF vill även peka på vikten av att ungas upplevelse av trygghet i skolmiljön följs upp. De uppföljningar av skolmiljön som gjordes före covid-19-pandemin visade tecken på att ungas upplevelse av trygghet i skolan var på väg att försämrats. I augusti 2022 ändrades Skollagen (SFS 2010:800 5 kap.) för att säkerställa att alla elever ska ha en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Skolornas arbete med att tillämpa denna förändring och framför allt effekterna på ungas upplevelse av trygghet behöver följas. Det är positivt om även unga hbtq-personer kan inkluderas i sådana uppföljningar, eftersom resultat från den nationella ungdomsenkäten visar att det är vanligare att unga hbtq-personer har utsatts för kränkning av både andra elever och lärare jämfört med andra unga (MUCF, 2022b).

Risk för långvarigt utanförskap när arbetsmarknaden åter försämrats

Ur ett längre tidsperspektiv har arbetslösheten under flera år utvecklats positivt för unga. Under 2020 medförde covid-19-pandemin att andelen arbetslösa tillfälligt ökade i ungdomsgruppen, men under de två senaste åren har den åter minskat. Även om arbetsmarknaden har haft en stark återhämtning så finns nu tecken på att den åter kommer utvecklas svagare och arbetslösheten bland unga förväntas öka under de kommande åren⁴² (Arbetsförmedlingen, 2022). Unga är en av de grupper på arbetsmarknaden som ofta påverkas tydligt när konjunkturen försämrats, bland annat eftersom de ofta har tillfälliga anställningar och i högre utsträckning arbetar inom yrken som är kopplade till privat konsumtion så som handel eller inom hotell och restaurangverksamhet. En ökad arbetslöshet kommer särskilt påverka de grupper av unga som även under de senaste åren haft tydligt sämre förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden.

⁴¹ 16 f § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, tillfälliga lagen.

⁴² Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar 18–24 år bedöms uppgå till i genomsnitt 39 000 personer under 2022. För 2023 är motsvarande bedömning närmare 42 000 personer och under 2024 beräknas ungdomsarbetslösheten uppgå till 43 000 personer. Det motsvarar genomsnittliga arbetslöshetsnivåer på 8,3 procent under 2022, 8,3 procent 2023 och 8,1 procent 2024 som andel av den registerbaserade arbetskraften (Arbetsförmedlingen 2022).

Utrikes födda unga är en av de grupper där andelen som är arbetslösa är fortsatt högre jämfört med inrikes födda unga. Även tiderna i arbetslöshet är längre bland dessa unga. Arbetsförmedlingen lyfter fram att den förbättrade arbetsmarknaden framför allt medfört att unga som har en gymnasieutbildning har kommit i arbete, medan unga som saknar sådan har haft det fortsatt svårt (Arbetsförmedlingen, 2022).

När arbetsmarknaden för unga åter försämras är det oroande att det har skett en förskjutning mot längre tider i arbetslöshet för de unga som står långt ifrån arbetsmarknaden. Även Arbetsförmedlingen pekar i sin senaste prognos på den oroande utvecklingen att långtidsarbetslösheten är kvar på höga nivåer trots att nivåerna på arbetslöshet generellt har återgått till lägre nivåer (Arbetsförmedlingen, 2022). Det är också viktigt att insatser som genomförs kommer alla unga till del. De senaste åren har andelen utrikes födda unga som går till arbete eller studier efter att de deltagit i program med aktivitetsstöd ökat, men andelen är lägre bland utrikes födda tjejer jämfört med andra grupper.

Erfarenheter från tidigare lågkonjunkturer visar att unga som varken arbetar eller studerar är en av de grupper som påverkas mycket negativt (MUCF, 2020a). Under lågkonjunkturen 2008–2010 påverkades etableringsprocessen tydligt för dessa unga. Många hamnade i ett långvarigt utanförskap trots att de varit i sysselsättning innan lågkonjunkturen. Även IFAU har lyft risken för långvariga effekter på arbetsmarknaden för unga även efter att konjunkturen vänt (IFAU, 2021). Det finns en risk att de unga som varken arbetar eller studerar hamnar i mycket långa perioder utanför arbete och studier som en konsekvens av en sämre konjunktur. Särskilt stor risk för att vara utanför arbete eller studier under långa perioder är unga som har en funktionsnedsättning eller sjukdom som medför nedsatt arbetsförmåga och att ha psykisk ohälsa (MUCF, 2020b). Det kommer att vara mycket viktigt att under de kommande åren fortsatt arbeta för att motverka att unga står utanför arbete eller studier under långvariga perioder. Det kommer även vara viktigt att följa hur ungas ekonomiska levnadsvillkor påverkas, så att skillnaderna i ekonomiska levnadsvillkor bland unga inte ökar. Redan idag lever vissa unga med knappa ekonomiska resurser och det finns en betydande risk att ett svårare ekonomiskt läge kommer att påverka dem negativt (MUCF, 2022a).

Flera tecken på fortsatt försämrad psykisk hälsa bland unga tjejer

Ungas psykiska hälsa fortsätter vara en utmaning för att nå målsättningen om goda levnadsvillkor för alla unga och det finns tecken på ytterligare försämringar för unga tjejer under pandemin. Andelen unga som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra har minskat under flera år samtidigt som andelen unga med psykiska symtom som ångest och oro har ökat, särskilt bland unga tjejer. Resultat från nationella ungdomsenkäten och nationella folkhälsoenkäten visar att även unga hbtq-personer har högre risk för psykisk ohälsa, depression och självmordsförsök jämfört med andra unga (MUCF, 2022b). Under 2021 syns en fortsatt trend av en lägre andel unga som mår bra och en fortsatt trend med ökande psykiska symtom. 2021 finns dessutom flera tecken på ökad allvarlig psykisk ohälsa bland tjejer under 20 år. Medan antalet unga per 100 000

individer som vårdas för självmordsförsök eller självdestruktiv handling minskat under flera år har det skett en kraftig ökning bland tjejer i åldern 13–19 år under 2021.

Det finns flera rapporter från andra aktörer som pekar på en negativ förändring bland unga tjejers psykiska hälsa. Underlag från Socialstyrelsen visar en ökning av nya fall av avsiktlig självdestruktiv handling bland tjejer 10–17 år under 2021 jämfört med tidigare år. Det är framför allt bland tjejer i åldrarna 12–17 år som nya fall av avsiktlig självdestruktiv handling har ökat. Den vanligaste självdestruktiva handlingen är förgiftning följt av skada genom skärande eller stickande föremål (Socialstyrelsen, 2022). Även Giftinformationscentralens årsrapport pekar på en ökning av självdestruktiva handlingar bland unga tjejer. De konstaterar en tydlig ökning av samtal som rör självdestruktiva handlingar genom förgiftning bland unga tjejer, särskilt i den yngsta åldersgruppen 10–14 år (Giftinformationscentralen, 2022). Det har även skett en ökning av antalet unga tjejer under 18 år som vårdas inom tvångsvården. Under de senaste åren har ätstörningar blivit de vanligaste diagnoserna bland de som vårdas inom tvångsvård (Socialstyrelsen, 2021). Det finns också regional statistik över vård för ätstörningar som visar på en ökning bland just unga tjejer. I region Stockholm har andelen tjejer 11–24 år som fått vård ökat kraftigt sedan 2011. Den största ökningen skedde under 2020 och 2021. Det vill säga i samband med covid-19-pandemin. I den yngsta åldersgruppen 11–17 år är anorexia nervosa den vanligaste diagnosen. Även andelen killar och män som haft kontakt med vården med ätstörningsdiagnos har ökat, men andelen är fortsatt betydligt lägre (CES, 2022).

Utvecklingen av den psykiska hälsan bland unga generellt, och särskilt yngre tjejer, är en samhällsutmaning av flera skäl. Sveriges jämställdhetspolitik tydliggör att *kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma förutsättningar till en god hälsa*, inklusive psykisk hälsa. Även barnkonventionen tydliggör barnets rätt till liv, hälsa och tillgång hälso- och sjukvård. Utvecklingen är även bekymmersam eftersom självskada och självmordsförsök är förknippat med en förhöjd risk för självmord senare i livet. Ökningen av unga tjejer som vårdas för självskada eller självmordsförsök skulle kunna leda till en ökning av självmord på sikt (Socialstyrelsen, 2022).

Det är därför av stor vikt att säkerställa att unga som lider av psykisk ohälsa får tillgång till tillräckligt stöd och vård. Socialstyrelsen konstaterar att det idag finns flera utmaningar i den vård som erbjuds barn och unga och att samhällets insatser är otillräckliga för unga med lätt till medelsvår psykisk ohälsa. Vidare har andelen barn och unga som fått en första bedömning hos barn- och ungdomspsykiatri (BUP) inom 30 dagar minskat de senaste åren (Socialstyrelsen, 2022). Detta visar att tillgängligheten till vård för psykisk ohälsa behöver förbättras för att möta barn och ungas behov.

Det finns ett pågående arbete bland flera myndigheter som kommer bidra till en ökad kunskap om psykisk hälsa inom det närmaste året. Folkhälsomyndigheten genomför tillsammans med MUCF en utredning och ungas psykiska hälsa som ska presenteras våren 2023. Utredningen kommer att belysa utmaningarna ur ett bredare perspektiv med fokus på unga. Parallellt arbetar Folkhälsomyndigheten tillsammans med flera myndigheter med att ta fram en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. I behovsanalysen inför arbetet har det

framkommit behov av ökad tillgänglighet till stöd och kunskap om psykisk hälsa och självmord, både bland de som möter barn och unga men också bland barn och unga själva. För att vända den negativa utvecklingen bland unga är det viktigt att detta perspektiv finns med i strategin och omsätts i insatser.

Ungas brottsutsatthet är en fortsatt utmaning

Utvecklingen av ungas utsatthet för brott har varit relativt stabil över tid för de flesta brottstyper som följs upp i denna rapport. Medan det är positivt att det inte sker någon ökning av utsattheten är det ett samhällsproblem att en förhållandevis stor andel unga utsätts för brott och att det finns stora könsskillnader i utsattheten. Ungefär var fjärde tjej har utsatts för sexualbrott det senaste året och andelen är märkbart högre jämfört med andelen utsatta för andra typer av brott som följs i nationella trygghetsundersökningen. Underlag från nationella ungdomsenkäten visar att även hbtq-personer är överrepresenterade bland unga som utsätts för sexuellt våld och utnyttjande (MUCF, 2022b). Trots att det genomförts insatser för att minska utsattheten för sexualbrott och förbättra rättsskyddet finns fortsatta utmaningar, där unga inte har lika möjligheter till kroppslig integritet, vilket är ett av delmålen för Sveriges jämställdhetspolitik.

En särskilt oroande utveckling är unga killars utsatthet för dödligt våld. Att unga avlider till följd av dödligt våld är mycket ovanligt, för både killar och tjejer. Men sedan 2014 finns det en ökning av antalet unga killar i åldern 13–24 år som avlidit till följd av dödligt våld. Medan antalet varierar mellan åren finns det inga tydliga tecken på ett positivt brott i utvecklingen. Det finns ännu inte någon färdigställd statistik för 2022, men utvecklingen av skjutvapenvåldet under året och åldersfördelningen bland offer i tidigare sammanställningar (Brå, 2021) tyder på fortsatt högre antal unga killar som avlidit till följd av dödligt våld jämfört med föregående period.

MUCF konstaterar att frågan är uppmärksammas och att flera utredningar, förslag och ny lagstiftning adresserar insatser för att minska brottslighet, med fokus på det organiserade brottsligheten och de konflikter inom dessa miljöer som hänger samman med skjutvapenvåldet. Ett fortsatt fokus med fler och mer träffsäkra insatser är viktigt för att bryta den negativa utvecklingen. Det är även viktigt att förstärka och utveckla tidiga insatser och förebyggande arbete.

Skillnader i ungas demokratiska deltagande kan bidra till ojämställdhet på längre sikt

I Sverige har både unga och befolkningen som helhet ett högt valdeltagande, även om det finns skillnader mellan olika grupper. I hela befolkningen har valdeltagandet i 2022 års riksdagsval minskat för första gången på 20 år. Om även ungas valdeltagande har minskat kan det få negativa konsekvenser för demokratin på sikt. Det kan också vara ett tecken på att det kan finnas hinder för ungdomspolitikens målsättning att alla unga ska ha möjlighet till inflytande

över samhällsutvecklingen. Det är därför viktigt att under kommande år följa upp hur ungas valdeltagande har utvecklats.

Sveriges jämställdhetspolitiska mål tydliggör att kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och forma villkoren för beslutsfattande. Skillnader mellan killars och tjejers politiska delaktighet kan därför utgöra ett problem idag, eller bli ett problem på längre sikt.

En majoritet unga engagerar sig idag i politik och samhällsfrågor genom att stödja en åsikt på nätet och ungefär var tredje ung skriver på en namninsamling eller ägnar sig åt medveten konsumtion. Men det finns tydliga skillnader i ungas engagemang mellan killar och tjejer, där det är en högre andel tjejer som ägnar sig åt de vanligaste politiska aktiviteterna jämfört med killar. Detta kan ses som att killar i lägre grad är aktiva medborgare, vilket är ett problem om det beror på att de upplever sämre möjligheter. Ser vi till ungas partipolitiska engagemang ser det annorlunda ut. Få unga är medlemmar i politiska partier och det finns numera också en skillnad mellan killar och tjejer. Medan andelen tjejer som utför flera olika politiska handlingar är högre är andelen tjejer som är medlemmar politiska partier idag lägre än bland killar. Det är bekymmersamt av två skäl. För det första eftersom tjejer är underrepresenterade inom en viktig arena för att få inflytande över samhällsutvecklingen. För det andra är det medlemmar i politiska partier som väljs till riksdag, kommun- och regionfullmäktige. En snedfördelning i killars och tjejers medlemskap kan på sikt leda till en ökad snedfördelning mellan kvinnor och män i valda församlingar och en ojämn fördelning av makt och inflytande över beslutsfattandet. Om skillnaden består över tid ökar risken för den typen av effekter.

MUCF har i uppdrag av regeringen att arbeta med att ta fram och sprida modeller för kommunernas arbete med att stärka ungas deltagande och delaktighet i demokratin. Myndigheten ska särskilt lägga fokus på unga med sämre förutsättningar. Mot bakgrund av de utmaningar och risker som finns ser MUCF att det är viktigt för myndigheten att fortsätta arbeta långsiktigt med ungas delaktighet i demokratin. För att tydliggöra detta har myndigheten tidigare föreslagit att ett sådant uppdrag även bör skrivas in i myndighetens instruktion.

Ungas deltagande i fritidsaktiviteter förändras

Det är tydligt att ungas deltagande i aktiviteter på fritiden påverkades av covid-19-pandemin. Flera olika aktörer har visat på minskat deltagande i både kulturaktiviteter och idrott (Kulturrådet, 2022; Riksidrottsförbundet, 2022) och förändringarna syns även i resultaten från MUCF:s nationella ungdomsenkät. De restriktioner som infördes förde med sig att en del fritidsaktiviteter under en period var mindre tillgängliga. Ungas möjligheter till konsumtion av kultur, besök på fritidsgård, besök på bibliotek samt deras deltagande i idrott inom föreningslivet minskade mellan 2018 och 2021. Det återstår att se om dessa förändringar kommer att vara bestående över tid. Under de kommande åren är det viktigt att följa upp ungas möjligheter till aktiviteter på fritiden. Dels för att följa om deltagandet åter ökar efter covid-19-pandemin. Men också för att det finns en risk att ungas fritid kommer att påverkas negativt när

samhället förväntas gå in i en kärvare ekonomisk period där ungas ekonomiska levnadsvillkor riskerar att försämrats.

Den ungdomspolitiska skrivelse (Regeringen, 2020) som pekar ut riktningen för ungdomspolitiken under de kommande åren betonar att ungas tillgång till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter är en viktig del i arbetet mot det ungdomspolitiska målet. Även barnkonventionen (SFS 2018:1197) lyfter fritiden som viktig och slår fast att alla barn har rätt till lek, rekreation, vila och fritid, samt att konventionsstater ska uppmuntra tillhandahållandet av bland annat lämpliga och lika möjligheter till rekreations- och fritidsverksamhet. Det finns en stor variation i vad unga gör på sin fria tid, och vad unga väljer att göra kan ses som en fråga om egna preferenser. Men det finns också ett behov av att fortsätta arbeta för att minska strukturella hinder som gör att möjligheterna till aktiviteter skiljer sig åt. Ekonomiska möjligheter, tillgänglighet utifrån könsnormer eller upplevelsen av att vara välkommen inom olika typer av fritidsaktiviteter är exempel på hinder som olika aktörer i samhället kan arbeta med att minska. Resultaten från den nationella ungdomsenkäten visar att det också finns långvariga och tydliga skillnader i vilka aktiviteter olika grupper av unga ägnar sin fritid åt. Att idrotta är en vanlig fritidssysselsättning bland unga och bland unga som idrottar eller motionerar utanför en förening finns inga skillnader mellan könen. Men andelen som idrottar inom en förening är lägre bland tjejer än bland killar. Särskilt lågt är deltagandet i fritidsaktiviteter kopplade till idrott och motion bland unga tjejer med utländsk bakgrund. Mellan åren 2018 och 2021 har andelen även minskat ytterligare bland unga i den äldre åldersgruppen 20–25 år. Killar tar däremot i lägre utsträckning del av flera aktiviteter kopplade till kultur jämfört med tjejer, exempelvis att själva utöva kultur, att besöka bibliotek eller att läsa böcker.

MUCF har en instruktionsbunden uppgift att verka för att unga har meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter. Det görs bland annat genom att erbjuda kunskapshöjande insatser till den öppna fritidsverksamheten om exempelvis inkludering och tillgänglighet. Myndigheten har tidigare lämnat flera förslag som syftar till att öka möjligheterna till en meningsfull fritid för unga, bland annat ett fritidsledarlyft, i form av en kompetensutvecklingsinsats för fritidsledare och ett statsbidrag till öppen fritidsverksamhet. Myndigheten har även tagit fram flera rapporter som bidrar med kunskap om ungas fritid. Bland annat en socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga (MUCE, 2022c), samt en rapport som visar på hur deltagandet i fritidsaktiviteter skiljer sig åt mellan olika grupper av unga samt vilka hinder unga upplever för sin fritid (MUCE, 2023).

4

Referenser

Brå (2021) *Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmält dödligt våld 2021*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brå (2021b) *Personer lagförda för brott 2021. Slutlig statistik*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

CES (2022). *Epidemiologisk kartläggning av ätstörningar och ätstörningsvård i Region Stockholm*, 2022:11. Stockholm: Region Stockholm.

CSN (2020) *Det högre bidraget till studerande från introduktionsprogram – En uppföljning av de första två åren*. Sundsvall: CSN.

Giftinformationscentralen (2022) *Giftinformationscentralens årsrapport 2021*. Solna: Giftinformationscentralen.

IFAU (2021) *Barn och unga under coronapandemin. Lärdomar från forskning om uppväxtmiljö, skolgång, utbildning och arbetsmarknadsinträde*. Rapport 2021:2. Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

Myndigheten för Kulturanalys (2022) *Kulturvanor 2021*. Kulturfakta 2022:03. Göteborg: Kulturanalys.

MUCF (2020a). *Coronakrisens konsekvenser för ungas långsiktiga möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden*. Bedömning 2020-05-07. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2020b) *Ett långvarigt utanförskap. Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2021) *Unga utrikes födda kvinnors etablering i arbetslivet. En analys av hinder och möjligheter*. Växjö: Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2022a) *Fokus 22 – Ett liv som andras. Om ungas ekonomiska utsatthet*. Växjö: Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2022b). *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag”. Rapport om unga hbtqi-personers levnadsvillkor*. Växjö: Myndighetens för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2022c) *Utanförskap och unga. En socioekonomisk analys av värdet av främjande öppen fritidsverksamhet för unga*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF (2023) *Ung idag 2023, en fördjupad bild av ungas fritid*. Växjö: Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor.

Regeringens proposition 2013/14:191. *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*.

Regeringens skrivelse 2020/21:105. *Ungdomspolitisk skrivelse*.

Riksidrottsförbundet (2022) *Två år av corona - mars 2022*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

SCB (2022) *”Minskat valdeltagande i alla kommuner utom två.”*
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/demokrati/allmanna-val/allmanna-val-valresultat/pong/statistiknyhet/allmanna-val-valresultat-2022>
(Hämtad 15 december 2022)

SFS 2010:800 *Skollag*.

SFS 2018:1197 *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*.

Socialstyrelsen (2022) *Ökning av nya fall av avsiktlig självdestruktiv handling bland flickor under pandemiåret 2021*. Art.nr. 2022-10-8154. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2021) *Kartläggning av första linjens verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa*. Art.nr. 2021-3-7284. Stockholm: Socialstyrelsen.

Bilaga 1

Nationella ungdomsenkäten

Den nationella ungdomsenkäten är en återkommande enkätundersökning som har gått ut till unga i åldersgruppen 15–25 år ungefär vart tredje år sedan 2004. Totalt har undersökningen genomförts vid sju tillfällen (se tabell B.1). Enkäten har vid samtliga undersökningstillfällen skickats till ett slumpmässigt urval av unga i åldrarna 16–25 år. Urvalsstorleken har varierat mellan 4 500 och 6 000 i de sex första undersökningssomgångarna. År 2021 ökades urvalet till 12 000 personer. Svarsfrekvensen har varierat mellan 43 och 65 procent. År 2021 var svarsfrekvensen för undersökningen 50 procent. Resultaten från undersökningen är generaliserbara till gruppen unga i stort.

Tabell B.1 Nationella ungdomsenkäten 2004, 2006, 2008, 2012, 2015, 2018 och 2021.

	2004	2006*	2008**	2012	2015	2018	2021
Ålder	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25
Antal i urvalet	5 000	6 000	6 000	4 500	5 000	5 000	12 000
Antal svarande	3 240	2 867	2 951	2 251	2 169	2 306	5 997
Svarsfrekvens netto (procent)	65	48	49	50	43	46	50

Kommentar: * Undersökningen genomfördes november 2006 till januari 2007.
** Undersökningen genomfördes november 2008 till maj 2009.

I rapporten kommer flera indikatorer inom områdena inflytande och representation samt kultur och fritid från den nationella ungdomsenkäten.

Ett problem alla typer av enkätundersökningar är svarsbortfall i det representativa urvalet. Bortfallet blir särskilt problematiskt om det är ojämnt fördelat mellan olika grupper av unga. Skevhet i bortfallet gör att resultaten från de statistiska skattningarna riskerar att bli missvisande och inte återspeglar gruppen unga på ett korrekt sätt. Bortfallet bland enkätsvaren är större bland killar än tjejer och i åldrarna 20–25 år. Alla resultat har genomgående viktats utifrån juridiskt kön (kvinna eller man) och ålder (16–18 år, 19–21 år och 22–25 år).

Ett annat problem med enkätundersökningar generellt är olika typer av missvisande svar. Med detta menas att personer av någon anledning svarat på ett sätt som inte speglar verkligheten. Missvisande svar behöver nödvändigtvis inte påverka resultaten nämnvärt, men riskerar att göra det. Framför allt blir resultat för mindre grupper och frågor där det handlar om att mäta väldigt låga (eller väldigt höga) andelar mer känsliga. För att säkerställa att enkäten är tillförlitlig genomför MUCF en kontroll av datakvaliteten. Det görs genom en systematisk kontroll där svarande med svarmönster som kraftigt avviker från vad som kan förväntas plockas bort från resultaten. Det kan till exempel handla om att en person genomfört enkäten på orimligt kort tid eller att personen varit inkonsekvent i hur hen svarat på kombinationer av frågor med en mycket hög grad av samvariation. Det är 281 svarande av 5 997 totalt som har plockats bort från enkäten till följd av denna systematiska kontroll.

HÄR VÄXER KUNSKAP FRAM

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

